

NEWSLETTER

**Projekt LT-PL-2S-150 "Sąsiedzkie wymiany doświadczeń
i umiejętności zawodowych"**

CEL PROJEKTU:

**Tworzenie warunków organizacyjnych i merytorycznych
ułatwiających zatrudnianie absolwentów szkół zawodowych
Powiatu Giżyckiego i Ałytuskiego Centrum Kształcenia
Zawodowego z uwzględnieniem transgranicznego rynku
pracy**

Początek projektu - 1.03.2018, koniec – 28.02.2019

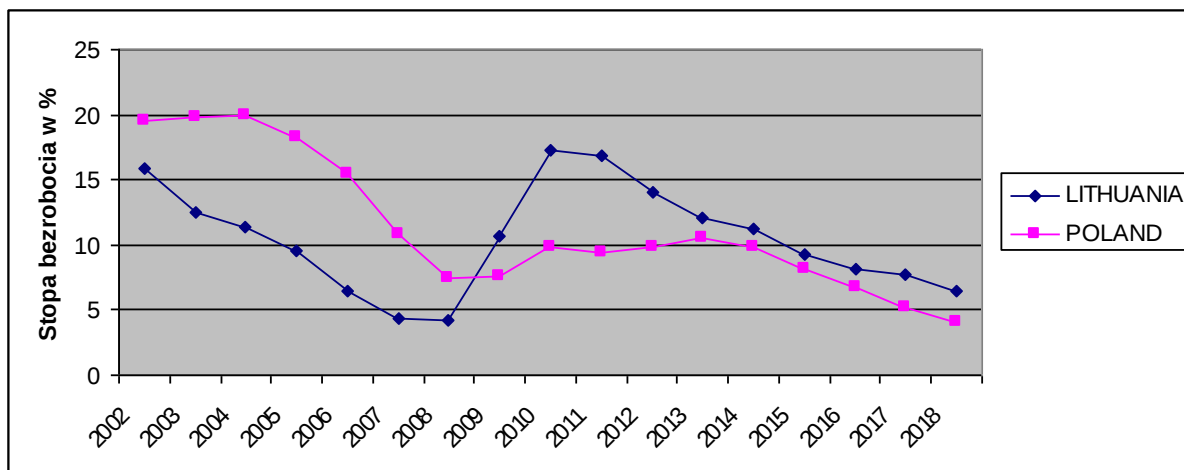
**Budżet projektu ogółem to 49 170,20 euro, dofinansowanie UE
41 794,67 euro**

**Projekt był realizowany przez Zespół Szkół Elektronicznych
i Informatycznych w Giżycku oraz Ałytuskie Centrum Kształcenia
Zawodowego (Alytaus profesinio rengimo centras**

Dlaczego chcieliśmy realizować ten projekt (uzasadnienie projektu)

Jednym z niekorzystnych zjawisk społecznych uzyskaniu niezależności przez Polskę w 1889 roku oraz po odzyskaniu niepodległości przez Litwę w 1990 roku było pojawienie się znacznego bezrobocia we wszystkich grupach wiekowych. Ilustruje to wykres – rys.1.

Rys. 1 Stopa bezrobocia¹ w Polsce i na Litwie pierwszym kwartale roku w latach 2002 -2018 (źródło – opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu - <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>)

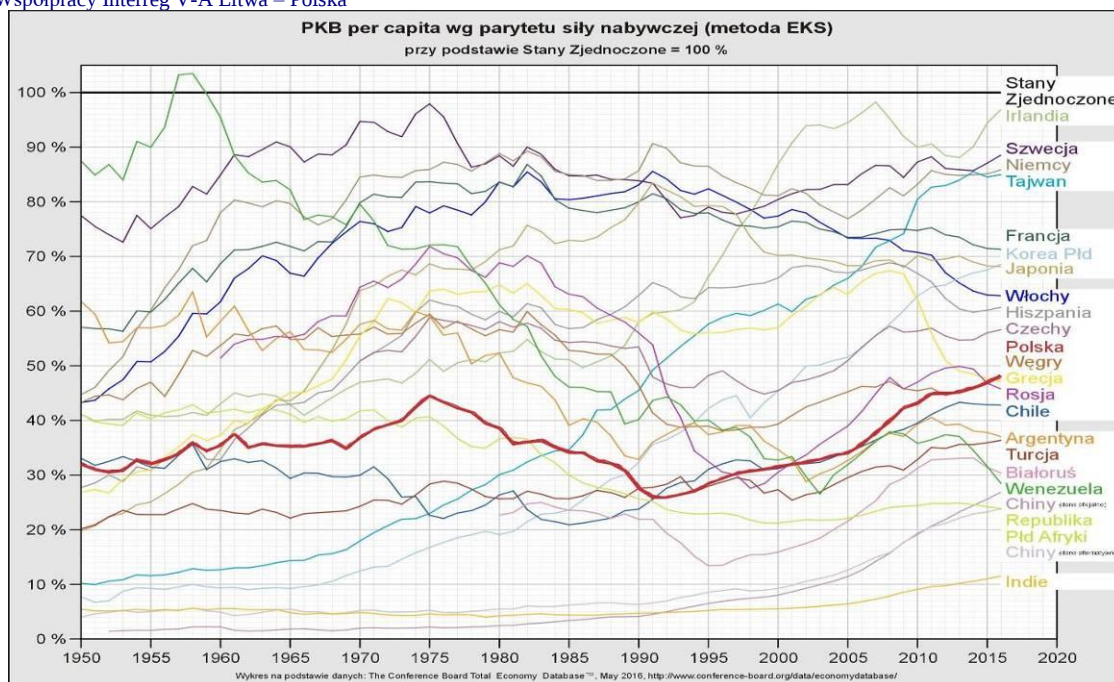
Przyczyny tego zjawiska: ujawnienie się istniejącego ukrytego bezrobocia w okresie socjalizmu (prowadzenie polityki sztucznego pełnego zatrudnienia), nieprzygotowanie podmiotów gospodarczych i **pracowników** do konkurencji na kapitalistycznym rynku pracy, utrata dotychczasowych powiązań gospodarczych (np. zanik eksportu do Związku Radzieckiego), wchodzenie młodzieży urodzonej w okresie drugiego powojennego wyżu na rynek pracy oraz krajowe i światowe kryzysy gospodarcze.

W Polsce na wielkość bezrobocia wpływał też dotkliwy kryzys gospodarczy w okresie 1975 - 1990, zapoczątkowany fatalną polityką gospodarczą ekipy Edwarda Gierka, następnie przedłużony przez wprowadzenie stanu wojennego wprowadzonego przez generała Wojciecha Jaruzelskiego i nieudane reformy gospodarcze jego rządu.

Obecnie po 30 latach transformacji ustrojowej, w innej sytuacji demograficznej oraz po masowej emigracji młodzieży do innych krajów średnia stopa bezrobocia w obu krajach jest stosunkowo niewielka (w I kwartale roku 2018 w Polsce wyniosła 4,1%, a na Litwie 6,4%), jest niższa niż w bardziej rozwiniętych krajach Unii Europejskiej (Włochy 10,9%, Francja 9,2%, Hiszpania 16,1%).

Niemniej, w porównaniu z innymi grupami wiekowymi młodzi ludzie w Polsce znajdują się nadal w trudnej sytuacji na rynku pracy. Zgodnie z informacją Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (<http://gdm.praca.gov.pl/-programy/statistics>) "młodzi ludzie charakteryzują się bardzo niską aktywnością zawodową" (tylko 33,2% jest aktywnych zawodowo) i niskim wskaźnikiem zatrudnienia". Tylko jedna na cztery osoby w wieku 15-24 lata (a dokładnie 26,7%) pracuje, podczas gdy w grupie wiekowej 25-34 lata pracuje już 78,7%, a w grupie wiekowej 35-44 lata aż 83,4%.

¹ Stopa bezrobocia reprezentuje bezrobotnych jako odsetek siły roboczej w oparciu o definicję Międzynarodowego Biura Pracy (MOP). Siła robocza to całkowita liczba osób zatrudnionych i bezrobotnych. Bezrobotni to osoby w wieku od 15 do 74 lat, które: - nie pracują w tygodniu referencyjnym; - są dostępne do rozpoczęcia pracy w ciągu najbliższych dwóch tygodni; - i aktywnie poszukują pracy w ciągu ostatnich czterech tygodni lub już znaleźli pracę, która ma się rozpocząć w ciągu najbliższych trzech miesięcy.

Rys.2 Poziom rozwoju Polski w stosunku do USA. Na rysunku jest widoczny znaczny spadek PKB per capita według parytetu siły nabywczej² (kryzys) w latach 1975 -1992. Źródło Wikipedia - https://pl.wikipedia.org/wiki/Gospodarka_Polski

Według Eurostatu w 2016 roku w grupie wiekowej 15-24 lata stopa bezrobocia wyniosła w Polsce 16,4%, na Litwie 15,7% wobec 6,6% w Polsce i 7,0% na Litwie wśród osób w wieku 25-34 lata.

Ten problem jest potwierdzony przez lokalne statystyki. W rejestrach Urzędu Pracy w Giżycku na koniec marca 2017 r. znajdowało się 363 bezrobotnych do 25 roku życia, co stanowiło 13,2% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Natomiast w listopadzie 2018 było zarejestrowanych: do 25 roku życia – 212 osób tj:15% ogólnej liczby bezrobotnych, a do 30 roku życia 388 osób tj: 26% bezrobotnych. (Źródło: Analiza lokalnego rynku pracy w powiecie Giżyckim w marcu 2017 r. oraz (Analiza lokalnego rynku pracy w powiecie Giżyckim w listopadzie 2018 r.).

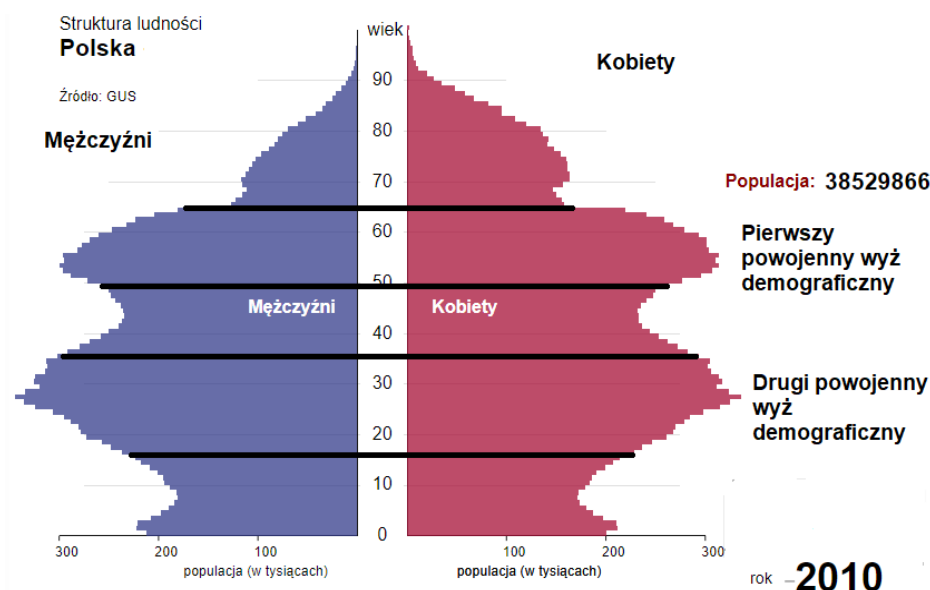
W sumie młodzi ludzie są najbardziej narażoną grupą na bezrobocie

Bardzo częsty, „staż” młodzieży w kategorii osób bezrobotnych po ukończeniu szkoły, zamiast dobrej przynoszącej satysfakcję pracy, jest źródłem frustracji, stresu, poczucia odrzucenia, obniżenia samooceny, braku decyzji o założeniu rodziny. Często kończy się emigracją i podejmowaniem pracy znacznie poniżej swoich kwalifikacji w innych krajach.

Bezrobocie młodzieży niekorzystnie wpływa na gospodarkę. Oznacza niepełne wykorzystanie zasobów ludzkich – usługi i dobra, które mogły zostać stworzone przepadają bezpowrotnie. Osoby bezrobotne są utrzymywane przez ogół społeczeństwa (zasiłki dla bezrobotnych) lub przez rodzinę. Ogranicza to wzrost dochodów społeczeństwa, powoduje spadek kwalifikacji i zanikanie umiejętności u osób pozostających przez dłuższy czas bez pracy, zwiększa patologie i przestępczość. Jest też źródłem pojawiania się pokolenia NEET³ u osób pozostających przez dłuższy czas bez pracy.

² Według definicji siła nabywcza to wydatki konsumentów pokrywające koszty związane z zaopatrzeniem w artykuły spożywcze, wydatki mieszkaniowe, na media, prywatne fundusze emerytalne i ubezpieczeniowe oraz inne wydatki, np. wakacje, transport i wydatki konsumpcyjne

³ NEET (ang. not in employment, education or training) – nazwa zjawiska socjologicznego i określana nią grupa społeczna, obejmująca młodzież pozostającą poza sferą zatrudnienia i edukacji, czyli tych którzy jednocześnie nie uczą się, nie pracują ani nie przygotowują się do zawodu.

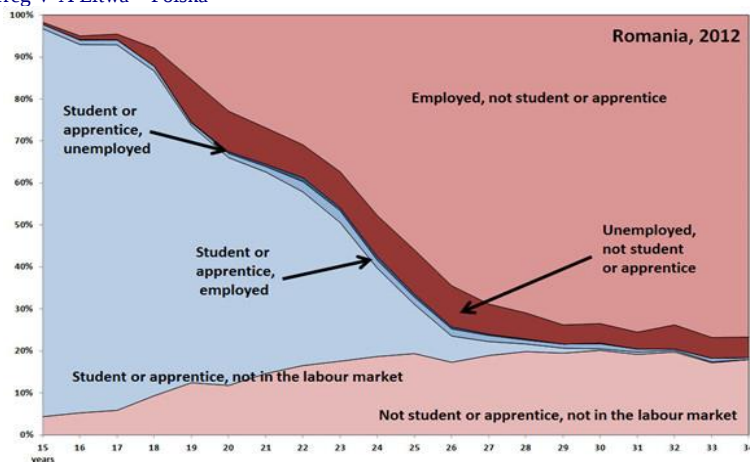

Rys. 3. Piramida wieku czyli struktura ludności Polski w roku 2010. Reformowana gospodarka nie była w stanie zagospodarować populacji drugiego wyż demograficznego. Dopiero przechodzenie I wyż demograficznego z pracy na „odpoczynek” zwolniło miejsca zatrudnienia dla młodszych pokoleń, jest to jedna z przyczyn obecnego zmniejszenia bezrobocia. Analogiczne zjawiska zachodziły również na Litwie.

Źródło obecnego wysokiego bezrobocia młodych osób tkwi między innymi w istniejącym systemie edukacji, **w szczególności w małym powiązaniu edukacji z rynkiem pracy**. Wykazują to badania systemów edukacji w poszczególnych krajach Unii Europejskiej, zamieszczone na stronie Eurostatu o adresie

https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Participation_of_young_people_in_education_and_the_labour_market#Participation_of_young_persons_in_education_and_in_the_labour_market

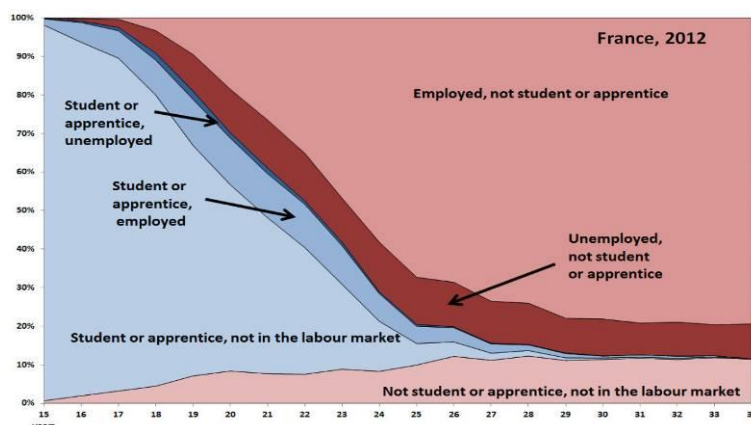
Z tych badań wynika, iż powiązania edukacji z rynkiem pracy jest bardzo różne w poszczególnych krajach. Do grupy pierwszej, gdzie ten związek jest bardzo mały zalicza się: **Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Węgry, Włochy, Cypr, Rumunia i Słowacja**. Sytuację młodych ludzi (15 -34 lata) przedstawiono na wykresie (rys 4) na przykładzie Rumunii. Kolorem jasnoniebieskim jest zilustrowana liczba młodych ludzi **uczących się, nie obecnych na rynku pracy**. W warunkach polskich są to uczniowie 8 klasy szkoły podstawowej, gimnazjum, szkół średnich dla młodzieży i studentów na studiach „dziennych”. Jak widać liczba tych ludzi maleje wraz z kolejnymi etapami edukacyjnymi. Powyżej 26 lat jest to już niewielki procent populacji młodzieży. Kolorem bordowym przedstawiono populację już pracującą, jej wielkość wzrasta w miarę zwiększania wieku młodych osób. Kolorem brązowym jest zaznaczona liczba osób nie uczących się i nie pracujących czyli bezrobotnych ale ubiegających się o zatrudnienie. Jak widać szerokość tego paska jest znaczna, szczególnie w wieku 18 -19 lat, czyli po ukończeniu szkoły średniej i w wieku 25-26 lat po ukończeniu studiów. Młodzież uczącą lub uczestniczącą w stażach i jednocześnie pracującą przedstawioną kolorem niebieskim . Jak można zauważyć jest to bardzo wąski pasek, czyli w przypadku tej grupy państw, jest to niewielka grupa osób. Kolorem ciemnoniebieskim została zilustrowana grupa osób uczących się lub uczestniczących w stażach niepracujących. Kolor niebieski i ciemnoniebieski ilustruje osoby łączące naukę z obecnością na rynku pracy (pracujących lub uczestniczących w stażach). Jeszcze raz można zaznaczyć, iż w tej grupie krajów jest to niewielki procent młodych ludzi.

Rys. 4. Struktura populacji młodzieży według statusu edukacyjnego i na rynku pracy w Rumunii w roku 2012

Należy również zwrócić uwagę na grupę osób zaznaczoną kolorem różowym na dole wykresu. Jest to młodzież NEET –nie ucząca się, nie pracującą i nie dążącą do zmiany tego statusu. W przypadku tej grupy krajów jest to znaczna część populacji dochodząca do 15 -20%.

Druga grupa krajów to **Estonia, Francja, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Malta i Polska**. Sytuacja młodzieży w tej grupie państw jest przedstawiona na przykładzie Francji – Rys. 5. W tej grupie liczba młodzieży uczących się lub uczestniczących w stażach i równocześnie pracującą czyli łączącą naukę z pracą (kolor niebieski) jest znacznie większa. W warunkach polskich są to młodociani pracownicy - uczniowie szkół branżowych (uczący się zawodu u pracodawców) oraz studenci kierunków wieczorowych lub zaocznych, pewna liczba studentów dziennych jednocześnie pracujących. Niemniej liczba osób uczących się lub uczestniczących w stażach i obecnych na rynku pracy (kolor ciemnoniebieski) jest również bardzo niewielka. Również w tej grupie państw, liczba bezrobotnej młodzieży (kolor brązowy) jest/była znaczna. Niemniej wielkość populacji NETT – kolor różowy) czyli nie uczących się, nie pracujących i nie obecnych na rynku pracy jest znacznie mniejsza niż w przypadku poprzedniej grupy.

Rys. 5. Struktura populacji młodzieży według statusu edukacyjnego i na rynku pracy we Francji w roku 2012

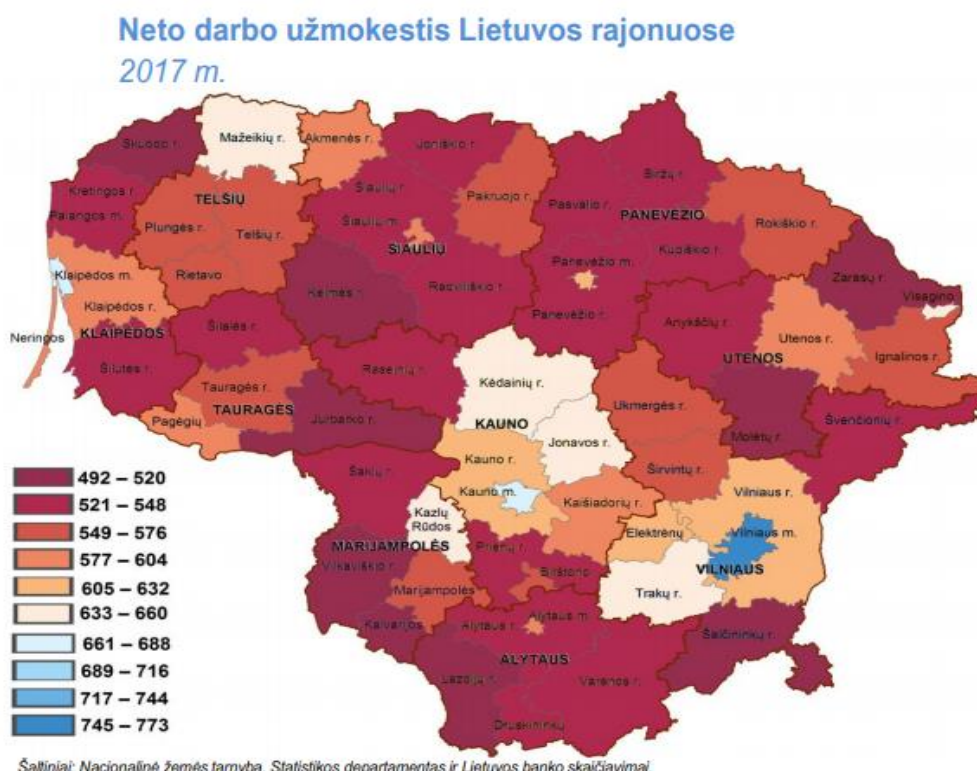
Kolejną grupę krajów (**Danię, Holandię, Finlandię, Szwecję, Wielką Brytanię, Słowenię**) reprezentuje Holandia (Rys. 6). Na tej ilustracji zwraca uwagę bardzo szeroki pas niebieski, przedstawiający młodzież uczącą się lub uczestniczącą w stażach a jednocześnie pracującą oraz pas koloru ciemnoniebieskiego reprezentatywny dla młodzieży uczącej się lub uczestniczącej w stażach niepracujących ale obecnych na rynku pracy. Już w wieku 16 lat około połowy populacji w tym kraju łączy naukę z pracą lub uczestnictwem w stażach. Liczba osób uczących się i nieobecnych na rynku pracy powyżej 24 roku życia jest śladowa.

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

Poszczególne rejony w Polsce są bardzo zróżnicowane pod względem siły nabywczej. Obok metropolii warszawskiej, gdzie średnia siła nabywcza zbliża się do średniej unijnej (wynosi prawie 90%), istnieją też powiaty, w których ten parametr jest dużo niższy. Dotyczy to również powiatu giżyckiego, w którym średnia miesięczna siła nabywcza jest zawarta w przedziale 483 -530 Euro (siła nabywcza przeciętnego Europejczyka wynosi 14 292 Euro).

Również Litwa nie należy do najbogatszych krajów Unii Europejskiej. Przedstawiona niżej mapa (źródło <http://www.iqforumas.lt/wp-content/uploads/2018/10/Lietuvos-ir-Klaipedos-regiono-ekonomikos-evoliucija-Kur-esame-ir-kas-laukia-toliau-Aurelijus-Dabusinskas-Lietuvos-banko-Ekonomikos-departamento-direktorius.pdf>) wskazuje że również na Litwie największa zamożność koncentruje się w największych miastach czyli w Wilnie i Kownie. W rejonie Alytus można spodziewać się podobnych zarobków jak w powiecie giżyckim, ale w samym mieście Alytus nieco wyższych (577 - 604).

Rys 8. Wynagrodzenia netto w poszczególnych regionach na Litwie.

Polska i Litwa po transformacji ustrojowej notują szybki wzrost gospodarczy przekładający się na zwiększanie siły nabywczej ludności. Na Litwie między rokiem 2000 a 2017 nastąpił wzrost tego wskaźnika z 9 619 do 32 299 Euro, a w Polsce odpowiednio z 11 608 do 29 521 Euro. Stwarza to szansę na dościgniecie po względem zamożności kraje „Starej Unii”. Obrazuje to tabela nr 1 sporządzona na podstawie danych z raportu World Economic Outlook Database opublikowanych w Wikipedii. Gdyby taki wzrost był niezmienny przez następne lata we wszystkich krajach, Litwa ma szansę na doścignięcie większości krajów, tylko Irlandia i Luksemburg rozwijają się szybciej.

Liczbę lat po jakim Litwa/Polska doścignie dane państwo obliczono w następujący sposób: $(\text{PKB per capita w 2017 roku danego państwa} - \text{PKB per capita w 2017 roku Litwy/Polski}) / (\text{Średni przyrost PKB per capita na rok Litwy/Polski} - \text{Średni przyrost PKB per capita na rok danego państwa})$. Przykładowo dla Litwy i Szwecji jest to: $(51475-32299)/(1334-1307) = 710$, czyli Litwa osiągnie ten sam poziom co w Szwecji, która również się rozwija za 710 lat.

Oдноśnie Polski, wyniki obliczeń oparte na tych danych są znacznie bardziej pesymistyczne. Czołowej jedenastki z przedstawionej listy Polska nie ma szans dogonić, a dwunasta Łotwa wkrótce prześcignie Polskę. Niemniej szereg obecnie zamożnych krajów takich jak: Wielka Brytania, Belgia, Dania, Finlandia, Francja, Hiszpania i Włochy Polska ma szansę doścignąć, tylko że liczba lat jakie na to trzeba przeznaczyć nie satysfakcjonuje żadnego mieszkańca Polski.

Tabela 1. PKB per capita w dolarach międzynarodowych według parytetu siły nabywczej w Europie w roku 2000 i 2017 (źródło: praca własna na podstawie danych wikipedi ze strony [https://pl.wikipedia.org/wiki/Lista_pa%C5%84stw_%C5%9Bwiata_wed%C5%82ug_PKB_\(parytet_si%C5%82y_nabywczej\)_per_capita](https://pl.wikipedia.org/wiki/Lista_pa%C5%84stw_%C5%9Bwiata_wed%C5%82ug_PKB_(parytet_si%C5%82y_nabywczej)_per_capita))

Pozycja	Państwo	PKB per capita w 2000 roku	PKB per capita w 2017 roku	Średni przyrost PKB per capita na rok	Liczba lat osiągnięcia przez Litwę poziomu PKB per capita kraju	Liczba lat osiągnięcia przez Polskę poziomu PKB per capita tego kraju
1	Irlandia	30 757	75 538	2 634	nigdy nie osiągnie	nigdy nie osiągnie
2	Luksemburg	65 079	106 374	2 429	nigdy nie osiągnie	nigdy nie osiągnie
3	Litwa	9 619	32 299	1 334		nigdy nie osiągnie
4	Szwecja	29 257	51 475	1 307	710	nigdy nie osiągnie
5	Malta	20 140	41 945	1 283	187	nigdy nie osiągnie
6	Słowacja	12 296	33 025	1 219	6	nigdy nie osiągnie
7	Niemcy	29 840	50 425	1 211	147	nigdy nie osiągnie
8	Holandia	33 244	53 635	1 199	158	nigdy nie osiągnie
9	Estonia	12 113	31 750	1 155	już został osiągnięty	nigdy nie osiągnie
10	Austria	30 839	49 869	1 119	82	nigdy nie osiągnie
11	Czechy	16 609	35 512	1 112	14	nigdy nie osiągnie
12	Łotwa	8 888	27 644	1 103	już został osiągnięty	Zostanie wyprzedzona
13	Polska	11 608	29 521	1 054	już został osiągnięty	
14	Wielka Brytania	26 669	44 118	1 026	38	521
15	Belgia	29 264	46 553	1 017	45	460
16	Dania	32 645	49 883	1 014	55	509
17	Finlandia	27 404	44 333	996	36	255
18	Unia Europejska	24 253	41 175	995	26	198
19	Rumunia	7 970	24 508	973	już jest wyższy	już jest wyższy
20	Słowenia	17 980	34 407	966	6	56
21	Francja	28 515	43 761	897	26	91
22	Węgry	14 285	29 474	893	już jest wyższy	już jest wyższy
23	Bułgaria	7 454	21 687	837	już jest wyższy	już jest wyższy
24	Hiszpania	24 053	38 286	837	12	40
25	Cypr	24 888	37 023	714	już	22
26	Chorwacja	12 442	24 424	705	już jest wyższy	już jest wyższy
27	Portugalia	20 460	30 417	586	już jest wyższy	2
28	Włochy	28 602	38 140	561	8	17
29	Grecja	20 312	27 737	437	już jest wyższy	już jest wyższy

Przedstawione dane wskazują, iż nie wystarczy wspomagać uboższych regionów poprzez dotację, chociaż te również są potrzebne, między innymi do wyrównania poziomu infrastruktury. Potrzebne są również zmiany w edukacji umożliwiające płynne przejście z systemu edukacji na rynek pracy oraz działania rozwijające przedsiębiorczość.

Działania takie powinny być wprowadzane systemowo przez państwowe władze edukacyjne i administracyjne, dysponującymi odpowiednimi środkami finansowymi jak również możliwościami prawnymi. Niemniej w przypadku ich braku (Polska), możliwe jest podejmowanie lokalnych inicjatyw przez władze szkolne w oparciu o unijne środki finansowe w ramach różnych programów. W Polsce i na Litwie istnieją formy prawne, które umożliwiają uczniom podjęcie praktycznych działań, poprzez założenie i pracę w przedsiębiorstwie szkolnym w trakcie nauki w szkole.

W Polsce jest to Spółdzielnia Uczniowska, która może być założona w każdej szkole.

Spółdzielnia uczniowska, aby mogła działać powinna spełnić następujące warunki:

- założycielami spółdzielni mogą być uczniowie szkół i placówek, którzy ukończyli 10 lat i znajdują nauczyciela opiekuna.
- założycieli nie może być mniej niż 10 osób,
- założenie spółdzielni wymaga zgody rady pedagogicznej, zgoda jest udzielana na wniosek dyrektora szkoły,
- w statucie szkoły powinien znaleźć się zapis o działaniu w danej placówce spółdzielni uczniowskiej,
- opracowanie i uchwalenie statutu spółdzielni przez członków założycieli i opiekuna a następnie zatwierdzenie go przez radę pedagogiczną.

Spółdzielnia uczniowska nie ma osobowości prawnej w ujęciu ustawy Kodeks cywilny i nie podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego. Spółdzielnia uczniowska jest formą wewnętrzną działalności szkoły, zatem nie ma obowiązku podatkowego, ani nie rozlicza się z Urzędem Skarbowym. Jednakże w zakresie swojej statutowej działalności spółdzielnia może zawierać umowy, zaciągać zobowiązania i dokonywać innych czynności prawnych oraz mieć prawa i obowiązki. Przedmiot działalności spółdzielni uczniowskiej określany jest w statucie spółdzielni. To jakie usługi świadczyć będzie spółdzielnia zależy tylko od pomysłu i kreatywności jej członków. Przykładowo mogą nimi być:

- nabywanie, wytwarzanie oraz sprzedaż na terenie szkoły artykułów służących zaspokajaniu potrzeb uczniów i pracowników szkoły,
- świadczenie usług na rzecz szkoły i osób trzecich,
- uprawa roślin oraz chów drobnego inwentarza,
- zbieranie runa leśnego i surowców wtórnych oraz ich sprzedaż,
- podejmowanie na zasadach komercyjnych lub społecznych działań na rzecz ekologii i środowiska lokalnego,
- organizowanie imprez kulturalnych, turystycznych i sportowych z udziałem uczniów szkoły.

Spółdzielnia uczniowska prowadzi działalność łączącą w sobie cele gospodarcze i społeczne. Opiera się przede wszystkim na zasadach gospodarności i umiejętności działania na rzecz dobra wspólnego. Jest symulacją przedsiębiorstwa prowadzonego na terenie szkoły. Młodzież szkolna działająca w ramach tych spółdzielni:

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

- uczy się prowadzenia przedsiębiorstwa w aspekcie formalnym (poznaje funkcjonowanie organów statutowych spółdzielni, wewnątrz spółdzielcze relacje pomiędzy tymi organami oraz zadania tych organów),
- nabywa praktyczne doświadczenia w organizowaniu i realizacji przedsięwzięć gospodarczych,
- uczy się szacunku dla uczciwie zarobionych pieniędzy,
- przede wszystkim uczy się zespołowej pracy i zbiorowej zaradności,
- dąży do wypracowania zysków i korzyści niematerialnych,
- przeznacza wypracowane zyski i korzyści niematerialne, zgodnie z decyzją uczniowskiej wspólnoty, na jej spółdzielcze potrzeby, na potrzeby własnej szkoły, bądź na potrzeby lokalnej społeczności.

Ogólnie można powiedzieć, że spółdzielnie uczniowskie uczą młodzież przedsiębiorczości i wyrabiają u niej nawyki niezbędne do efektywnego funkcjonowania na rynku. W realizacji tego zadania kluczową rolę odgrywa nauczyciel, który pełni funkcję opiekuna młodych spółdzielców. Spółdzielnie dzięki pracy zespołowej uczniów pod kierunkiem opiekuna spółdzielni oraz dobremu zorganizowaniu pracy pokazują uczniom jak połączyć szkołę z życiem codziennym. Poprzez uczestnictwo w pracy spółdzielni uczniowskiej uczniowie uczą się demokracji i współodpowiedzialności, przez co mogą mieć ułatwiony start do odpowiedzialnej, obywatelskiej dorosłości. Młodzi spółdzielcy wchodząc w rozmaite kontakty z dorosłymi, muszą nauczyć się załatwiać tzw. „dorosłe sprawy”.

Na Litwie⁵ funkcjonuje specjalny Program Uczniowskich Spółek Edukacyjnych (MMB), który uczniom klas 9 -12 może przynieść rzeczywiste doświadczenie biznesowe podczas nauki w szkole.

Do założenia firmy uczniowskiej wystarcza 4 uczniów i 1 nauczyciel konsultant z danej szkoły. Firmą uczniowską opiekuje się konsultant biznesowy posiadający specjalne uprawnienia - certyfikat Junior Achievement. Firma uczniowska MMB otrzymuje licencję (czas działania) na określony czas – maksymalnie 9 miesięcy lub rok szkolny. Firma szkolna działa w formie spółki publicznej (odpowiednik polskiej spółdzielni). Wszyscy uczniowie założyciele MMB stają się członkami Rady Dyrektorów. Inne osoby mogą być akcjonariuszami, wtedy nie są członkami Rady Dyrektorów i nie mają głosu przy podejmowaniu decyzji. Firma uczniowska wykonuje tylko działalność określoną w zezwoleniu i postępuje zgodnie ze statutem firmy uczniowskiej. Firma uczniowska nie jest niezależną osobą prawną.

Firma prowadzi rzeczywistą działalność biznesową, w oparciu o swoje, pożyczone środki finansowe lub wpłacone przez akcjonariuszów. Może generować zyski, którymi uczniowie dzielą się między sobą lub ponosić straty. Jest to prawdziwy biznes zwiększający doświadczenie w zakresie przedsiębiorczości, ale też uczący współdziałania w zespole. W ramach spółki MMB uczniowie wdrażają cały cykl zarządzania przedsiębiorstwem: utworzenie spółki, gromadzenie kapitału, planowanie tworzenia własnych usług lub wytwarzanie produktów, prowadzenie kampanii marketingowej, prowadzenie sprzedaży, rozliczanie działalności.

Firmą uczniowską opiekuje się nauczyciel, a opiekun i uczniowie są wspierani i przez konsultanta biznesowego. Nie to symulacja biznesowa tak jak w Polsce, gdzie działalność spółdzielni uczniowskiej jest ubezpieczana przez szkołę, uczniowie nie otrzymują wynagrodzenia z zysków

⁵ W opracowaniu tego fragmentu wykorzystano informacje organizacji LIETUVOS JUNIOR ACHIEVEMENT dostępne na stronie <http://lja.lt/apie-lja/> oraz informacje nauczycieli i uczniów z Alytuskiego Centrum Kształcenia Zawodowego

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

spółdzielni (mogą otrzymać tylko nagrody)., nie odczuwają też „w kieszeni” wygenerowanych strat. Na Litwie jest to prawdziwy biznes oparty na własnych lub pożyczonych przez akcjonariuszy pieniądzech.

Zalety pracy w uczniowskiej firmie doskonale oddaje odezwa skierowana do uczniów, zamieszczona na stronie LIETUVOS JUNIOR ACHIEVEMENT.

Pracując w Learning Student Company (MMB), będąc odpowiedzialnym za podejmowanie decyzji jako członek zarządu firmy, będziesz w stanie kształtować system gospodarki rynkowej, podczas gdy gospodarka rynkowa wpłynie na ciebie, twoje decyzje i działania. Tworzysz swoją firmę od jej powstania do zamknięcia firmy. Zdasz sobie sprawę, że komunikacja i skuteczne przywództwo są niezbędne dla sukcesu firmy. Będziesz uczestniczyć w podejmowaniu najważniejszych decyzji biznesowych. Twoja firma studencka będzie działać tak, jak każda inna prywatna firma w kraju, a sukces firmy zależeć będzie tylko od twoich wspólnych wysiłków.

Twój entuzjazm i gotowość do współpracy z innymi członkami firmy będą miały decydujący wpływ na sukces Twojej firmy!

Konieczne będzie zakończenie produkcji lub świadczenia usług w ciągu ostatnich kilku tygodni funkcjonowania Twojej firmy. Jeśli zrobiłeś produkt, będziesz musiał skoncentrować się na sprzedaży powstałego towaru. Jeśli Twoja firma świadczyła usługi, powinieneś skontaktować się z klientem, aby sprawdzić, czy wszystkie twoje zobowiązania są spełnione w pełni i jak najlepiej.

Pracownicy lub zespoły zarządzające będą musieli upewnić się, że wszystkie dokumenty firmy są kompletne i dokładne. Muszą również monitorować płatność wszystkich faktur, płacić, wynagrodzeń i prowizji oraz przygotowywać roczne sprawozdania, które zostaną przekazane akcjonariuszom wraz z ich dywidendami. Podczas ostatniego spotkania zarządu ocenisz wyniki swojej firmy, rozważysz problemy i osiągnięcia.

Foto 1. Szkolna kawiarnia prowadzona przez uczniowską firmę MMB w Alytuskim

Cele projektu

Cel ogólny

Tworzenie warunków organizacyjnych i merytorycznych ułatwiających zatrudnianie absolwentów szkół zawodowych Powiatu Giżyckiego i Ałtuskiego Centrum Kształcenia Zawodowego z uwzględnieniem transgranicznego rynku pracy

Cele szczegółowe

1. **Zorganizowanie pracy uczniów w formie firmy symulacyjnej wzorowanej na spółdzielni uczniowskiej współpracującej z partnerem transgranicznym.**
2. **Podwyższanie kompetencji nauczycieli o wiedzę na temat przydatności kształcenia zawodowego i zajęć pozalekcyjnych realizowanych w formie działania uczniowskiej firmy symulacyjnej do rozwoju cech przedsiębiorczych uczniów.**

Bezpośrednimi beneficjentami w założeniach miało być projektu 42 uczniów szkół zawodowych Powiatu Giżyckiego i APRC oraz 4 nauczycieli, którzy wezmą udział w pracy firmy symulacyjnej oraz 40 nauczycieli uczestniczących we wspólnym szkoleniu.

Partnerzy/beneficjenci zobowiązali się do publikowania swoich doświadczeń oraz ich rozpowszechniania na swoich stronach internetowych w formie niniejszego Newslettera, jak również do rozesłania tego opracowania w formie elektronicznej do szkół zawodowych działających na Obszarze Programu INTEREG V-A Litwa Polska do wykorzystania.

Działania w projekcie

Działanie 1.

Organizacja symulacyjnych przedsiębiorstw uczniowskich w Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku oraz w Ałtuskim Centrum Kształcenia Zawodowego

W ramach projektu utworzono symulacyjną Spółdzielnię Uczniowską funkcjonującą przy Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych im. Komisji Edukacji Narodowej z siedzibą w Giżycku przy ulicy Mickiewicza 27. Zrzeszająca 15 uczniów spółdzielnia otrzymała nazwę „**Elektryk New Technology**” a podstawą jej funkcjonowania stał się Statut, uchwalony przez Walne Zgromadzenie. Przedmiotem działalności stały się usługi w zakresie wykonania ocieplenia budynku byłego magazynu na sprzęt, adaptowanego na szkolną siłownię, organizację wycieczki turystycznej a także pomoc przy innych działaniach wynikających z inicjatywy uczniów oraz nawiązywanie współpracy z zagranicznymi szkołami.

Symulacyjna Spółdzielnia Uczniowska zorganizowała trzy spotkania organizacyjne w trakcie których wybrany został Prezes, Zarząd oraz Rada Nadzorcza. Prezesem został uczeń klasy IIs Jakuba K. Do Zarządu wybrani zostali: Jakub K., Patryk J. oraz Paweł P..

Do Rady Nadzorczej wybrani zostali: Radek S., Daniel W. oraz Damian K. Nazwa spółdzielni wybrana została jednogłośnie w ramach drugiego zebrania członków. Na tym zebraniu została również wybrana Komisja Rewizyjna, w której skład weszli: Katarzyna C, Kamila S., Monika P., Monika J. oraz Karolina P. .

Zarząd opracował Statut Spółdzielni, który jednogłośnie został przyjęty i wszedł w życie od 23 marca 2018 roku. Uczniowie zgodnie wybrali na opiekunów powstającej spółdzielni panią. Annę Kisiel oraz pana . Mirosława Plaugo.

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

W dniu 13 kwietnia 2018 zorganizowano w Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku spotkanie uczniów i opiekunów powołanych firm uczniowskich.

Foto 2. Spotkanie uczniów polskich i litewskich w elektryku. Referuje uczeń z ZSEil.

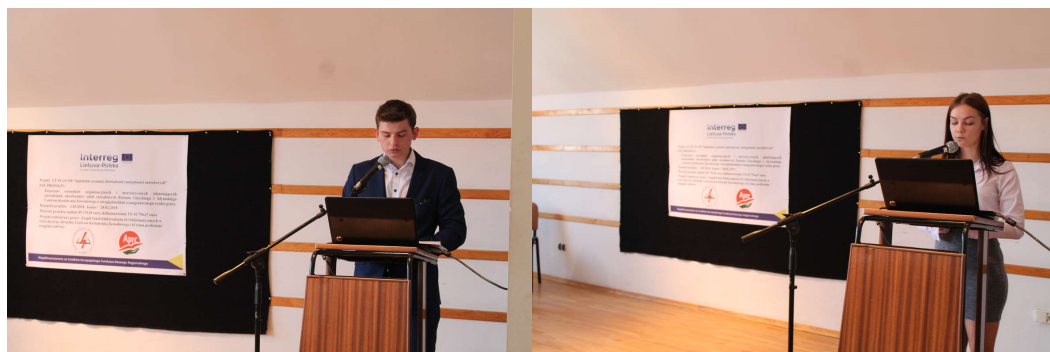
Przebieg spotkania zorganizowano w formie konferencji

W spotkaniu wzięło udział 25 osób z Zespołu Szkół Elektronicznych i Informatycznych z Giżycka oraz 22 osoby z Ałtuskiego Centrum Kształcenia Zawodowego.

Otwarcia spotkania, dokonał dyrektor szkoły Henryk Kondratowicz. Następnie współautor projektu Kazimierz Ambroziak zaprezentował cele projektu i jego zaplanowany przebieg. Po tym wystąpieniu jedna z członków spółdzielni z Giżycka przedstawiła referat pt. „Idea spółdzielczości w Polsce”. Warto przytoczyć wnioski z tego referatu.

„Idea spółdzielczości jest formą własności, która od wieków istniała na kartach historii, nie tylko w Polsce, ale także w innych krajach świata. Choć w swojej pierwotnej formie odbiegała od stanu dzisiejszego jej znaczenie niewiele straciło na swojej sile. Z jednej strony spółdzielnie postrzegane są po roku 1989 jako pełnoprawne przedsiębiorstwa, które powinny dążyć do osiągania długofalowych zysków, z drugiej jednak stanowią podmioty, które swoim pracownikom zapewniają coś więcej niż tylko pensje. W dyskusji nad trwałością tej formy w nowej rzeczywistości gospodarczej przeważa pogląd, iż jak długo spółdzielnie zdołają pozostać konkurencyjne w danym sektorze ekonomicznym, nic nie stoi na przeszkodzie w ich stabilnym funkcjonowaniu. Co więcej, prognozy przewidują, iż wiele z tych, które przetrwają kryzys gospodarczy będzie w stanie uzyskać pozycje liderów w branży, dyktujących tempo innowacyjności i rozwoju.”

Prezes utworzonej spółdzielni zatytułował swoje wystąpienie **„Jeśli się tylko chce, to można bardzo wiele osiągnąć”** „które było przeznaczone na promocję spółdzielczości uczniowskiej (fragmenty tego wystąpienia przytoczono wyżej przy charakterystyce spółdzielni) oraz publiczną prezentację organów i programu działania utworzonej symulacyjnej spółdzielni uczniowskiej.

Foto 3. Wystąpienia młodych spółdzielców z Giżycka

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

Goście z Alytus zaprezentowali działającą w ich szkole firmę uczniowską MMB „Chill station”, czyli Kawiarnię dla nauczycieli i uczniów

Foto 4: Szyld kawiarni prowadzonej przez uczniowską firmę z Alytuskiego Centrum Kształcenia Zawodowego.

Foto 5. Pani opiekun firmy uczniowskiej z APRC podczas prezentacji w Giżycku.

Warto przytoczyć „Swoisty kanon etyczny” tej firmy, wskazujący na łączenie nauki biznesu z zasadami etycznymi.

- ✓ Ścisła kontrola jakości. W naszych działaniach kierujemy się wskazówkami, że każde zlecenie musi być wykonane w sposób terminowy i doskonały.
- ✓ Praca zespołowa. Współpracując, możemy zrobić więcej dla dobra klienta, niż ktokolwiek inny.
- ✓ Pracujemy dla klienta. Zawsze myślimy o zaletach naszej pracy dla klienta. Pracujemy, aby nasi klienci zwracali się i wracali.
- ✓ Przyjmujemy i robimy. Komunikujemy się jasno, otwarcie i prosto. Jesteśmy niezależnym zespołem, nie boimy się brać odpowiedzialności, szybko akceptujemy i wdrażamy decyzje.
- ✓ Ufamy sobie. Działamy niezawodnie i odpowiedzialnie. Współpracujemy z naszymi kolegami jednogłośnie, szanujemy nawzajem swoje obowiązki i pracę.

Druga pani prelegent z Alytus przedstawiła realizowany przez Alytuskie Centrum Kształcenia Zawodowego projekt socjalny, polegający na przetestowaniu modelu biznesu społecznego jako narzędzia do rozwiązywania problemów związanych z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych. W ramach tego projektu zatrudniono 8 osób niepełnosprawnych w warsztacie cukierniczym, które produkowały wyroby cukiernicze po konkurencyjnych cenach i wprowadzały na rynek.

Foto 6. Praca i nauka w spółdzielni socjalnej w Alytuskim Centrum Kształcenia Zawodowego

Wpływ społeczny projektu:

- ☐ Praca zawodowa, praca zawodowa to bardzo ważny warunek wstępny socjalizacji osób niepełnosprawnych. Czują się dumni z siebie i stają się pełnoprawnymi członkami społeczności.
- ☐ Praca osób niepełnosprawnych jest bardzo ważnym narzędziem rozwoju osobistego i zawodowego.
- ☐ Płace zapewniają niezależność ekonomiczną.
- ☐ Po przeanalizowaniu opinii samych niepełnosprawnych na temat przydatności danego miejsca pracy, można stwierdzić, że projekt społecznego biznesu jest bardzo potrzebny i przydatny dla osób niepełnosprawnych, ponieważ może pomóc im stopniowo wejść na wolny rynek pracy i równe szanse, zdobywając więcej doświadczenia zawodowego i konkurując ze sobą.

Po zakończeniu wszystkich wystąpień, uczniowie z Giżycka i Alytus udali się na posesję szkoły, gdzie znajduje się budynek, który uczniowie z Giżycka, korzystając z pomocy kolegów z Alytus postanowili poddać klasycznej termomodernizacji metodą lekko –mokrą. W ten sposób dokonano wizji lokalnej przyszłego zadania.

Działanie 2.

Wykonywanie usług dla Zespołu Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku

2.1. Wykonywanie termomodernizacji budynku małej sali gimnastycznej (szkolnej siłowni) w dniach 7 -18 maja 2018 r.

Tworzenie siłowni szkolnych było odpowiedzią na wprowadzenie przez Ministerstwo Edukacji Narodowej trzeciej godziny wychowania fizycznego oraz obowiązku dzielenia na grupy na tych zajęciach oddziałów przekraczających 24 osoby w szkołach średnich. Niestety za tymi słusznymi zasadami nie poszły odpowiednie pieniądze na tworzenie infrastruktury do realizacji we właściwych

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

warunkach tych zajęć. W siłowni, która może być utworzona na niewielkiej przestrzeni można zmieścić sporą grupę ćwiczących, stąd ich popularność. W Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych postanowiono urządzić szkolną siłownię w budynku magazynu na sprzęt sportowy (płotki, skocznia, łyżwy), wykorzystywany podczas ćwiczeń organizowanych na boisku szkolnym. Konstrukcja tego budynku odpowiadała jego funkcji. W roku 2010 dyrektor szkoły podjął inicjatywę formalnej przebudowy tego budynku na podstawie wykonanej dokumentacji i w ramach pozwolenia na budowę. Został wykonany dwuspadowy dach, przebudowano wnętrze, wstawiono nowe okna i drzwi. Skromnych środków finansowych szkoły nie starczyło na zakończenie tej inwestycji tj. na wykonanie ocieplenia tego budynku, która by zapewniła właściwą temperaturę podczas ćwiczeń w miesiącach zimowych. Również wygląd tego budynku kontrastował z poczuciem estetyki.

Budynek i rodzaj robót doskonale nadawał do pracy zaplanowanej do wykonania przez firmy uczniowskie, było to połączenie robót prostych i ciężkich z dokładnymi przy użyciu narzędzi ręcznych i elektronarzędzi, których obsługa nie jest obca uczniom szkół zawodowych, nie występowała też konieczność robót na wysokości i w dużych wykopach. W sumie była możliwa do wykonania przez pracowników o początkujących kwalifikacjach, pod warunkiem zapewnienia fachowej pomocy. Zapewniono ją poprzez wznowienie zatrudnienia kierownika budowy i inspektora nadzoru inwestorskiego (zatrudnionych wcześniej podczas przebudowy w roku 2010), posiadających odpowiednie uprawnienia budowlane. Przez cały czas pracą uczniów opiekowała się pani Rima, nauczyciel Ałtuskiego Centrum Kształcenia Zawodowego oraz Mirosław Plaugo nauczyciel szkoły z Giżycka. Uczniowie przeszli przeszkolenie BHP.

Foto 7. Z lewej – za grupą uczniów - budynek magazynu/siłowni przed przebudową oraz po przebudowie z wykonanym stromym dachem. Zdjęcia wykonane w latach 2010 i 2016.

Roboty przygotowawcze, czyli skucie starego tynku i odsłonięcie fundamentów, zostały wykonane przez dwa pierwsze dni. 20 pracujących młodych mężczyzn potrafi wykonać taką pracę błyskawicznie. Odsłoniły się wówczas 100 letnie (rok budowy prawdopodobnie 1912) ściany wykonane z czerwonej cegły, nieco spękane i nierówne oraz fundamenty z kamienia. Kolejne roboty – czyli gruntowanie ścian wymagały już pewnych umiejętności (które zostały szybko przyswojone), ale należało wykonać dwie warstwy, przy czym druga musiała poczekać na wyschnięcie pierwszej. Dlatego zabrało to kolejne trzy dni.

Foto 8. Stary tynk po skuciu. Przyklejanie pierwszych płyt styropianu...

Samo przyklejanie płyt styropianowych było traktowane z należytą powagą. Uczniowie starali się wykonywać tę robotę przede wszystkim bardzo dokładnie, bez oszczędzania kleju. Dlatego zdarzały się przerwy, zastanowienia i narady. Po oklejeniu całego budynku wykonano tzw. kołkowanie wzmacniające przyklejoną warstwę, zużywając wszystkie zakupione kołki -800 sztuk.

Foto 9. Przyklejanie kolejnych płyt

Foto 10. Cały budynek oklejony i zakołkowany. Wykonana kompletna termomodernizacja –może się sfotografować Zespół Projektowy.

W ostatnim etapie robót – czyli, przyklejeniu siatki i położeniu tynku oraz wykonaniu ozdobnych elementów, obok uczniów, uczestniczyli szkolni konserwatorzy.

Uczniowie litewscy podczas pracy w Giżycku mieszkali w pobliskim hotelu, ucząc się życia w takim obiekcie. Po pracy zwiedzali Giżycko i popularyzowali narodowy sport litewski czyli koszykówkę korzystając z ogólnodostępnych boisk na kompleksie sportowym przy jeziorze Niegocin. Uczniowie z Giżycka starali się łączyć prace w spółdzielni z nauką w szkole i obowiązkami domowymi.

2.2. Organizacja wydarzenia turystycznego w Giżycku

Foto 11. Początek wydarzenia – wyjazd z terenu Ałytuskiego Centrum Kształcenia Zawodowego

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

W czasie robót budowlanych, w których uczestniczyła męska część uczniowskiej firmy z Giżycka, dziewczęca część firmy korzystając z pomocy opiekuna - pani Anny Kisiel, przygotowywała organizację wydarzenia turystycznego dla uczniów partnerskiej szkoły z Alytus. Zdecydowały by wykorzystać pod względem turystycznym również drogę dojazdową z Alytus do Giżycka, a ponieważ były wolne miejsca w autobusie, podstawionym przez firmę transportową z Lidzbarka Warmińskiego (wynik zapytania ofertowego), postanowiły również towarzyszyć uczniom w tej podróży by na miejscu sprawdzić jakość przygotowanego przez siebie wydarzenia.

Zwiedzanie atrakcji turystycznych rozpoczęło od **Bazyliki Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny** w Sejnach, pobudowanej przez dominikanów z Wilna na początku VIII wieku w stylu baroku wileńskiego, siedziby diecezji augustowskiej, która została w 1925 r. podzielona na część polską (Łomża) i litewską. Większość wyposażenia świątyni: ołtarzy, malowideł jest wykonana w stylu barokowym i pochodzi z drugiej połowy XVIII w. Najcenniejszym elementem jest drewniana gotycka figura szafkowa Matki Boskiej z Dzieciątkiem z XV w. wykonana w kształcie tryptyku, będąca od XVII w. przedmiotem kultu religijnego. W całej Europie jest zaledwie kilka takich figur. Bazylika była miejscem zamieszkania i pracy biskupa Antanas'a Baranuskas'a, (Antoniego Baranowskiego), litewskiego duchownego rzymskokatolickiego, poety piszącego w języku polskim i litewskim, językoznawcy, biskupa pomocniczego żmudzkiego w latach 1884–1897, biskupa diecezjalnego sejneńskiego w latach 1897–1902. Należy dodać, że obszary obecnej północno-wschodniej Polski, stanowiły teren Wielkiego Księstwa Litewskiego, przynajmniej od 1410 r. do 1795r. Potem znalazły się w zaborze pruskim, a w 1807 roku cesarz Napoleon Bonaparte I z carem Aleksandrem I, na spotkaniu w Tylży włączyli je do Księstwa Warszawskiego, które na Kongresie Wiedeńskim w 1815 r. zostało przekształcone w Królestwo Polskie, przy czym królami Polski byli z urzędu carowie rosyjscy. W 1919 po polsko litewskich konfliktach wojskowych (zginęło wtedy kilka osób z obu stron) – weszły w skład II Rzeczypospolitej Polskiej. W 1945 r. zostało to usankcjonowane w umowie Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (komunistycznej rząd Polski) i rządu ZSRR w Moskwie w dniu 16 sierpnia 1945 .

Foto 12. W Bazylice Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Sejnach

Z Sejn poprzez Suwałki, gdzie zwiedzono Muzeum im. Marii Konopnickiej, grupa wycieczkowa udała się do Suwalskiego Parku Krajobrazowego i dojechała do miejscowości Szurpiły, gdzie miejscowi entuzjaści historii urządzili Izbę Jaćwieską, utrwalającą pamięć o Jaćwingach, ludzie wymarłym w XVI wieku blisko spokrewnionym z Prusami i Litwinami. Z Suwalskiego Parku Krajobrazowego grupa wycieczkowa wjechała już na teren województwa warmińsko –mazurskiego i zwiedzała tzw. Mosty (wiadukty) w Stańczykach. Jest to imponujący obiekt inżynierski z początków XX wieku, który miał być elementem magistrali kolejowej z Prus Wschodnich (teraz woj. warmińsko – mazurskiego) do Alytusa. Szkoda że jej nie ukończono, mielibyśmy teraz wygodne połączenie kolejowe.

Kolejnym etapem podróży po północno - wschodnich krańcach Polski była Piękna Góra koło Gołdapi. Jest to morena czołowa w paśmie Wzgórz Szeskich o wysokości 272 m . zaadaptowana na ośrodek narciarski i wypoczynkowy z kolejką krzesełkową, która można wjechać na szczyt. Atrakcją

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

tego ośrodka jest obrotowa kawiarnia na szczycie, a obok jest usytuowana jedna z większych w Polsce farm elektrowni wiatrowych. Był to końcowy etap zwiedzania w tym dniu. Można było zajechać do Giżycka na posiłki i odpoczynek, które zapewniał Hotel Wodnik w Giżycku (wynik zapytania ofertowego).

Foto13. Grupa młodzieży na tle wiaduktów w Stańczykach. Wjazd na Piękną Górę

Następny dzień był również bardzo intensywny. Po krótkim zwiedzaniu „starego miasta” w Giżycku, grupa wsiadła na statek Żeglugi Mazurskiej i popłynęła nim przez kanały na Jezioro Dobskie, gdzie znajduje się „Wyspa Kormoranów”. Jest to jeden z najdłuższych szlaków wycieczkowych, trwał od godz. 10 do godziny 14. Widoki były przepiękne, wykorzystanie turystyczne jeziora pełne mimo, że nie był to jeszcze miesiąc wakacyjny.

Foto 14. W porcie w Giżycku. Na statku podczas rejsu.

Pozostałe popołudnie zostało wykorzystane na wyjazd do Elku, gdzie młodzież zwiedziła Muzeum Kolejnictwa oraz uczestniczyła w krótkiej 20 km podróży kolejką wąskotorową zakończonej ogniskiem z pieczeniem kiełbasek. Byłoby naukowo i pięknie, gdyby nie te przebrzydłe komary.

Ostatni dzień został przeznaczony na zwiedzanie giżyckich atrakcji lądowych. Był to 6 godzinny spacer do mostu obrotowego, działającego i używanego zabytku techniki, za którym znajduje się Giżycki Zamek (obecnie przebudowanego na ekskluzywny hotel ST. Bruno). Fundamenty tego budynku są najstarszą budowlą w Giżycku. W roku 1365 roku spaliły go litewskie wojska księcia Kiejstuta.

Kilka godzin w tym dniu zajęło dokładne zwiedzenie Twierdzy Boyen – jest to twierdza o kształcie gwiazdy, w swoim czasie ważny wojenny obiekt strategiczny. Zbudowana w latach 1844–1856 z rozkazu króla Fryderyka Wilhelma IV, została przygotowana dla załogi liczącej około 3000 żołnierzy. Wzniesiona została na obszarze ok. 100 ha, stanowiła główne ogniwo w łańcuchu umocnień zamykających od wschodu dostęp na teren państwa pruskiego. Odegrała istotną rolę w I Wojnie Światowej, chociaż nie była bezpośrednio zdobywana.

Z twierdzy było tylko kilka minut drogi na Wzgórze Świętego Brunona, gdzie dawni mieszkańcy Giżycka (Lötsen) wzniesli w 1909 roku żelazny krzyż na cześć tego świętego, ponieważ udowodnili sobie, że właśnie w tym miejscu Św. Brunon z Kwerfurtu, poniósł śmierć męczeńską, próbując nawracać na wiarę chrześcijańską pogańskich Prusów. Litwini czczą tego świętego, gdyż w raporcie o jego śmierci, po pierwszy raz w źródłach pisanych została użyta nazwa Litwy. Oczywiście mieszkańcy Alytus wiedzą, że zginął nie w Giżycku, ale pod Alytusem, chociaż mieszkańcy Jurabakasu twierdzą, że to było niedaleko ich miasta (<http://jurbakopuslapiai.lt/index.php/103-spaudoje/165-imine-sv-bruno-bonifaco-zuties-vieta-ir-jo-zudikus>). Niemniej, krzyż na jego cześć został zbudowany na wzgórzu jego imienia w Giżycku. Tu również odbyły się uroczystości w milenium jego śmierci (2009 rok).

Foto 16. Grupa wycieczkowa przed brama twierdzy i krzyż upamiętniający Św. Brunona

Był to ostatni etap wydarzenia turystycznego w Giżycku, poza obiadem i podróżą do Alytus, tym razem najkrótsza drogą.

Wydarzenie turystyczne w Giżycku były to trzy dni poznawania atrakcji turystycznych na polskiej części obszaru INTEREG V-A, ale jednocześnie prezentacji sposobów wykorzystania dziedzictwa historycznego i unikalnych zasobów przyrodniczych do prowadzenia działalności gospodarczej. Przygotowane przez uczniów z Giżycka wydarzenie turystyczne zostało ocenione bardzo pozytywnie przez koleżanki i kolegów z Alytus, chociaż jednocześnie wytknięto im zbyt dużą intensywność, która uniemożliwiła nawet wysyłanie bieżących informacji za pomocą smartfonów do rodziny i kolegów. Zapowiedziano srogi rewanż na grupie z Giżycka, która przyjedzie na bliźniacze wydarzenie w Alytus.

Działanie 3. Świadczenie usług na rzecz Centrum Kształcenia Zawodowego w Alytus

3.1. Organizacja wydarzenia turystycznego w Alytus

W dniach 20-22 września grupa 33 uczniów i 3 opiekunów Zespołu Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku, uczestniczyła w „Wydarzeniu turystycznym w Alytus” przygotowanym

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

przez uczniów litewskiej szkoły Alytus profesinio rengimo centras. To wydarzenie turystyczne składało się z trzech jednodniowych wycieczek do atrakcyjnych turystycznie miejsc na litewskiej części obszaru objętym działaniem Programu INTEREG V-A Litwa Polska.

Bazą noclegową i żywieniową, z którego grupa polsko –litewska wyruszała na wycieczki był hotel Sanas Namas w Alytusie, a transport zabezpieczał przewoźnik z Rynu (powiat giżycki) wynajęty przez litewską szkołę.

Dzień 1

Zwiedzanie Druskienik (lt. *Druskininkai*) Nazwa tej miejscowości pochodzi od litewskiej nazwy soli – druska. Jest to bardzo popularne, uzdrowisko na Litwie wykorzystujące zalegające głęboko w ziemi pokłady wody mineralnej zawierającej brom, jod, magnez, potas, wapń i żelazo czyli słonej. Picie tej wody i kąpiele w niej, leczą wiele schorzeń. Początki działania uzdrowiska sięgają czasów Stanisława Augusta Poniatowskiego – wielkiego księcia litewskiego i króla Polski (taka kolejność tutaj obowiązuje), a oficjalny status uzdrowiska nadał miejscowości car/król Mikołaj I w 1837 r. Nad miastem góruje znany również w Giżycku Park wodny, którego zwiedzanie grupa zostawiła na inną okazję. W obiektach sanatoryjnych i leczniczych na terenie miasta oraz w hotelach przebywają goście wielu krajów, w czasach carskiej Rosji i Związku Radzieckiego dominowali Rosjanie, II Rzeczypospolitej – Polacy, teraz tutaj przebywają kuracjusze tej różnych narodowości, ale dominują Litwini i Polacy. Ich obsługą zajmują się mieszkańcy miasta.

Foto 17. Przed jednym z uzdrowisk. Drewniana cerkiew.

W mieście dominują drewniane budynki z dużą liczbą ozdobnych detali, jest tzw. styl szwajcarski, dla którego charakterystyczne są liczne balkoniki, misternie zdobione balustradki, oraz nadwieszane łuki i kratownice. Przykładem tego stylu, jest budynek drewnianej cerkwi Ikony Matki Bożej „Wszystkich Strapionych Radość” z 1865 r. Miasto charakteryzuje się dużą liczbą kolorowych klombów. Źródłem ich intensywnego koloru są borowiny, które wcześniej posłużyły do celów leczniczych. Wpływ na ich doskonały wygląd ma również miejscowy klimat, w pobliżu Druskiennik nie żadnych zakładów przemysłowych, a samo miasto jest otoczone lasami sosnowymi. Nie do przecenienia jest również właściwa pielęgnacja. Atrakcją miasta jest „Muzyczna fontanna”. Za kilka euro (taka waluta jest stosowana na Litwie), można wybrać melodię, która jest motywem do kształtowania strumienia wody z wielu jej dysz. Szczególnie duże zainteresowanie jej

Foto 18. Muzyczna fontanna

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

działaniem przejawiają młodzi kuracjusze lub uczestnicy wycieczek.

W mieście istnieją ogólnodostępne miejsca gdzie można napić się miejscowej leczniczej wody, trzeba tylko mieć swoje naczynie. Jak uczestnicy wycieczki stwierdzili -ten napój różni się nieco od coli.

Ozdobą miasta są również liczne rzeźby i pomniki. Jednym z nich jest pomnik władcy Litwy w latach 1236–1253 króla Mendoga (lit. Mindaugas). Ten władca rozszerzył on granice litewskiego państwa jak nikt przed nim, a pod koniec życia koronował się.

Po zwiedzeniu Druskiennik grupa wycieczkowa popłynęła na półgodzinny rejs statkiem, rzeką Niemnem do Liskawy. Jest to zespół kościelno – klasztorny zbudowany pod koniec XVII wieku, który przeżywał różne koleje losy. Między innymi, po trzecim rozbiorze, gdy te tereny dostały się we władanie Prusaków, został zamknięty i zamieniony w więzienie dla księży. Była tam również biblioteka, szkoła, a teraz jest muzeum. Bardzo przypomina Świętą Lipkę, ale to nic dziwnego, gdyż oba zabytki pochodzą z okresu baroku. W roku 2000 spotkali się w tej świątyni prezydenci Polski Aleksander Kwaśniewski i Litwy Valdas Adamkus.

Foto 19. Kościół w Liskawie

Ostatnim akordem wycieczki była przejażdżkę kolejką linową, która kursuje między parkiem wodnym, a inną wielką atrakcją Druskiennik – Snow Areną, czyli torem narciarskim pod dachem o długości 800 m.

Foto 20. W wagonikach kolejki

21. Widok z kolejki

Dzień 2. Kowno

Następnego dnia tj. 21 września grupa zwiedzała Kowno (po litewsku *Kanaus*), drugie pod względem wielkości miasto na Litwie. Ale przed zwiedzaniem miasta grupa podziwiała „Morze Kowieńskie”. Jest to sztuczny zbiornik utworzony poprzez zbudowanie w latach 50 poprzedniego wieku na przepływającej przez Kowno rzece Niemen, zapory i elektrowni wodnej. Moc zainstalowana elektrowni wynosi 100,8 MW (na potrzeby Giżycka wystarcza 20 MW), a średnia produkcja energii elektrycznej sięga 350 GWh na rok. W elektrowni pracuje ok. 60 pracowników, jej produkcja zapewnia 2% potrzeb energetycznych Litwy.

Budowa takich źródeł energii na zamieszkałych nizinach jest co najmniej dyskusyjna, jest to co prawda prawie darmowa energia (nie licząc kosztów budowy), teren poniżej zapory jest zabezpieczony przed powodzią, ale przed budową trzeba było wysiedlić zamieszkałą ludność (w tym przypadku 45 wsi), zaporą przegradza naturalną drogę migracji organizmów wodnych, zbiornik jest miejscem osadzania się mułów niesionych z górnej części rzeki.

Niemniej powstał bardzo malowniczy zbiornik wodny o powierzchni od 60 do 100 km² w zależności od poziomu wody, dla porównania jezioro Niegocin posiada powierzchnię 26 km², a jezioro Mamry (cały kompleks) – 102 km². Ten sztuczny twór został zaadaptowany przez naturę, wkomponował się w okoliczne lasy, a nad brzegiem tego zbiornika zostały utworzone malownicze ścieżki dydaktyczne, po których grupa przespacerowała się.

Miasto Kowno liczy przeszło 330 tys. mieszkańców, jest zbliżone wielkością do Bydgoszczy lub Lublina, a znacznie większe od Olsztyna i Białegostoku. Jest to największy okręg przemysłowy na Litwie, tutaj są wytwarzane między innymi turbiny, obrabiarki, silniki elektryczne, produkty chemiczne i spożywcze. W mieście funkcjonuje 5 szkół wyższych, port lotniczy, z którego korzystają również mieszkańcy Giżycka (do Kowna jest bliżej niż do najbliższego od Giżycka prawdziwego lotniska w Warszawie lub Gdańsku).

Historia miasta sięga XIV wieku, podczas licznych wojen miasto uniknęło całkowitych zniszczeń takich jak Wilno w XVII wieku, dlatego znajduje się w nim wiele zabytków z różnych epok.

Zwiedzanie ich Grupa rozpoczęła od zamku pochodzącego z XIV wieku, który odrywał istotną w obronie Litwy przed najazdami krzyżackimi. Po likwidacji tego zagrożenia, stracił znaczenie militarne. Był rezerwową siedzibą książąt litewskich. Obecnie istnieje tylko niewielki jego fragment, w którym znajduje się muzeum.

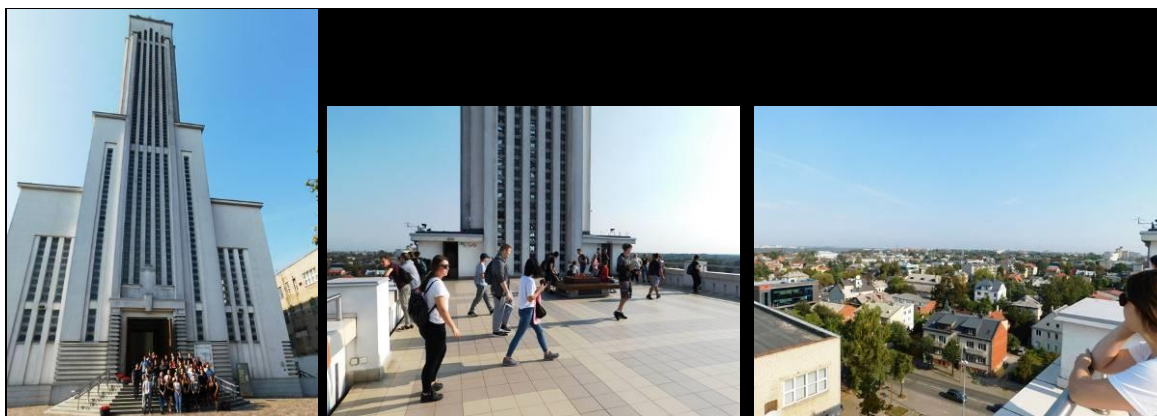
Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

Kowno potwierdza regułę, iż najwięcej obiektów zabytkowych w mieście katolickim to kościoły. Wynika to stąd, iż były najlepiej i najokazalej budowane, otoczone opieką i najmniej przebudowywane. W Kownie są naprawdę imponujące.

Ale największe wrażenie na grupie polskich uczniów zrobił współczesny kościół Zmartwychwstania Pańskiego. Monumentalna budowla, która powstała w latach 2004-05 jako wotum dziękczynne za odzyskanie przez Litwę niepodległości w 1918 i 1991 roku, zapierała dech w piersiach, a widok z dachu kościoła odejmował mowę (cytat z uczniowskich wrażeń). Z dachu kościoła można podziwiać panoramę całego miasta.

Foto 24. Kościoły w Kownie

Zwiedzano również przed zabytkowy ratusz oraz dom Perkuna (boga według litewskiej pogańskiej mitologii). Duże wrażenie zrobił również pomnik Litewskiej Pogoni, konnego rycerza ze wzniesionym nad głową mieczem i tarczą - herb Litwy

Foto 25. Ratusz, Dom Perkuna, Pogoń

Kowno podczas wizyty grupy przygotowywało się do wizyty papieża Franciszka, która miała nastąpić za dwa dni (23 września). Ślady tych przygotowań było widać na ogłoszeniach. Uczniowie z Giżycka zobaczyli również pomnik Jana Pawła II, który był w Kownie 6 września 1993 r., tuż po odzyskaniu niepodległości przez Litwę w 1991 r.

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

Foto 26. Ślady po wizytach papieży

W tym dniu, ostatnim etapem wydarzenia turystycznego była wizyta w Tarzani. Jest ośrodek rekreacyjno - hotelowy znajdujący się niedaleko Alytusa (ok 10 km), położony nad Niemnem, w którym obok innych atrakcji, funkcjonuje park linowy z możliwością przejażdżki – lotu nad Niemnem. Dużą atrakcją uczniom sprawili męscy opiekunowie z Giżycka, którzy przejechali na linie nad Niemnem.

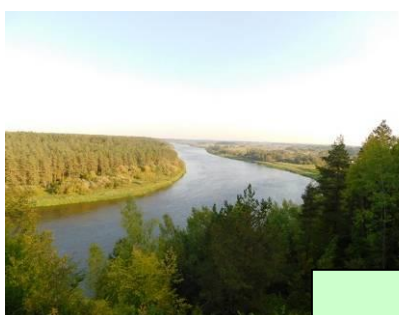

Foto 27. W Tarzani

Dzień 3

W ostatnim dniu „Wydarzenia turystycznego w Alytus tj. 22 września, grupa wybrała do Zamku w Trokach (lit. Trakai). Zamek oddalony o ok. 80 km od Alytus został zbudowany z rozkazu księcia Kiejstuta (lit. **Kiejstutis**)- ojca wielkiego księcia Witolda, (słynnego z waleczności i przygód wodza litewskiego, który bywał ze swoją drużyną również na terenie obecnego Giżycka (spalił Zamek) i Mazowsza, a jednej wyprawie dotarł aż pod Tarnów), następnie został rozbudowany przez samego księcia Witolda.

Foto 28. Na tle zamku w Trokach

Foto 29. Wejście do górnego zamku

Stanowił ulubioną siedzibę księcia, tutaj znajdował się jego skarb i rodzina. Znajduje się na wyspie jeziora Galwe, co dodatkowo wzmacniało jego walory obronne. Był wielokrotnie atakowany przez Krzyżaków. Po bitwie pod Grunwaldem, gdy znikło zagrożenie krzyżackie i przeniesiono stolicę księstwa do Wilna - tracił znaczenie, a podczas wojen szwedzkich i rosyjskich w XVII i XVII został zrujnowany.

Zamek jest zbudowany z kamienia i cegły, nie zawiera wielu elementów ozdobnych (poza architektonicznymi) co nadaje mu surowy,

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

wojenny charakter. Był po prostu średniowieczną twierdzą pełniącą funkcję mieszkalną i reprezentacyjną. O tej ostatniej świadczy potężna (jak na warunki średniowieczne) sala książęca 10 x21 m. Charakterystyczny dla tego zamku jest donżon (górny zamek), w którym można było się jeszcze bronić, gdy został zdobyty zamek główny. Znaczą część zamku zajmują dziedzińce z zewnętrznymi drewnianymi galeriami, które były podstawową drogą komunikacyjną. Ich spalenie umożliwiała dalsza obronę wewnątrz budynków. W zamku znajdowała się również obszerna kaplica.

Foto 30. Na sali książęcej. Drewniane galerie

Zamek jest odwiedzany przez dzieci, młodzież i dorosłych szczególnie w soboty. Zabytek był odbudowany etapami po II wojnie światowej przez 40 lat, od 1946 do 1984. Nowe (odbudowane) fragmenty zamku charakteryzują się jasnym kolorem cegły, co powoduje, że zamek z zewnątrz wygląda jak nowy.

2.2. Naprawa samochodów i świadczenie innych usług samochodowych

Podczas pracy w szkolnym warsztacie samochodowym w Alytuskim Centrum Kształcenia Zawodowego, uczniowie z Giżycka wykonywali czynności związane z przeglądem samochodu na stacji diagnostycznej przed dopuszczeniem pojazdu do ruchu na kolejny okres czasu. W ramach takiego przeglądu uczniowie wykonywali następujące badania”

1. Diagnostyka układu zawieszenia.

W celu określenia stanu technicznego układu zawieszenia uczniowie mierzyli:

- luzy występujące w poszczególnych układach zawieszenia,
- stan i sztywność elementów zawieszenia,
- stan i stopień tłumienia amortyzatorów,
- opory tarcia.

Do oceny tych elementów uczniowie wykorzystywali „Bałtycki system diagnostyczny samochodów) zakupiony w ramach projektu

2. Ustawianie zbieżności kół w tym:

- ustawienie samochodu na stanowisku pomiarowym,
- podłączenie do każdego z czterech kół samochodu głowic pomiarowych systemu diagnostycznego,
- uruchomienie systemu diagnostycznego do sprawdzania geometrii zawieszenia, odczytanie istniejącej zbieżności kół parametrów z poszczególnych głowic na monitorze,

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

- poluzowanie odpowiednich połączeń oraz przekręcanie drążków kierowniczych do zmiany zbieżność kół do osiągnięcia prawidłowej wartości wyświetlanej przez sprzęt pomiarowy.

Foto 31. Diagnostowanie i pozowanie . W spawalni

3. Diagnostowanie układu oświetlenia samochodu

3.1. Diagnostowanie wstępne

- spełnienia warunków technicznych dla każdego rodzaju świateł i prawidłowości ich oznakowania,
- stanu reflektorów i żarówek,
- połączenia masy lamp z masą pojazdu,
- stanu przewodów łączących,
- działania świateł hamowania,
- działania kierunkowskazów,
- działania świateł pozycyjnych,
- działania pozostałych świateł zewnętrznych,
- działania wskaźników (lampek) kontrolnych i sygnalizacyjnych.

3.2. Badania kontrolne reflektorów

- dokonanie korekcji ogniska reflektora,
- kontrola ustawienia świateł drogowych i świateł mijania,
- pomiar światłości świateł drogowych,
- pomiar natężenia oświetlenia światłami mijania (próba olśnienia).

3.3. Badania kontrolne świateł sygnałowych

Do oceny tych elementów uczniowie wykorzystywali „Bałtycki system diagnostyczny samochodów) zakupiony w ramach projektu

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

Poza pracą w stacji diagnostycznej uczniowie uczyli czynności przydatnych przy naprawach samochodów tj.: podstaw spawania metodą TiG, spawania metodą MIG, areografii i lakiernictwa.

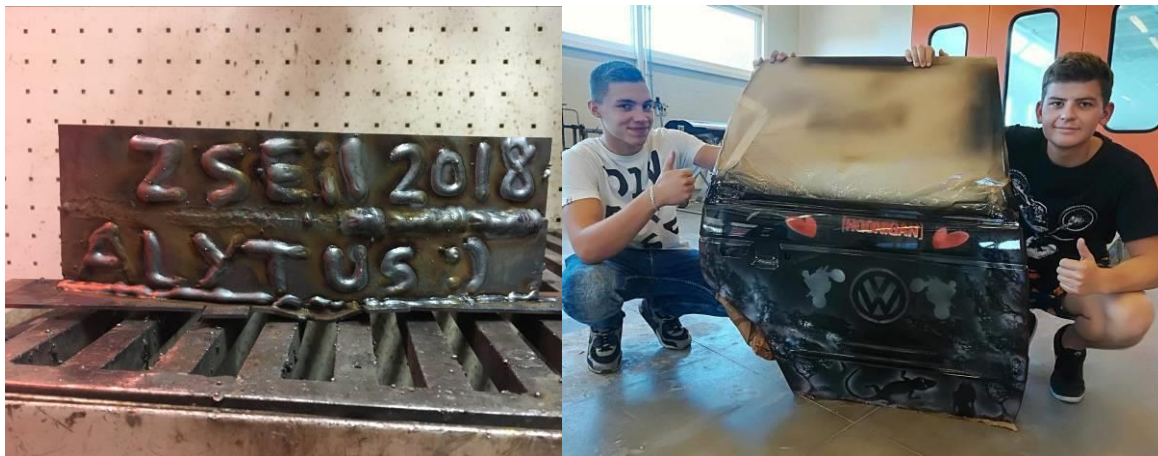

Foto 32. Swobodna twórczość spawalnicza i areograficzna uczniów z Zespołu Szkół Elektronicznych i Informatycznych

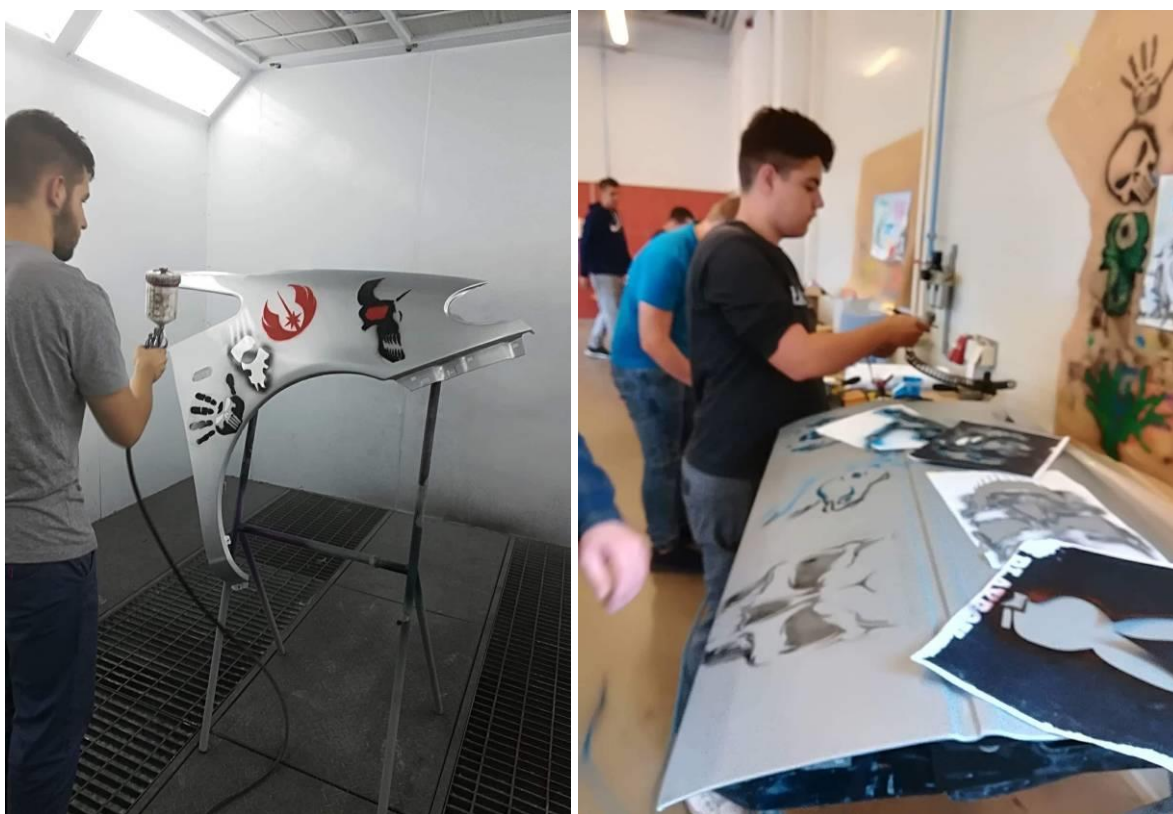

Foto 33. Areografia czyli wykonywanie ozdobnych elementów na karoserii

Uzupełnieniem nauki w warsztacie samochodowym, spawalni i warsztacie lakierniczym była wizyta w Autoryzowanym Salonie Obsługowym VW, Skoda, Renault w Alytus.

Poza pracą w warsztacie samochodowym, uczniowie poznawali uroki Alytusa.

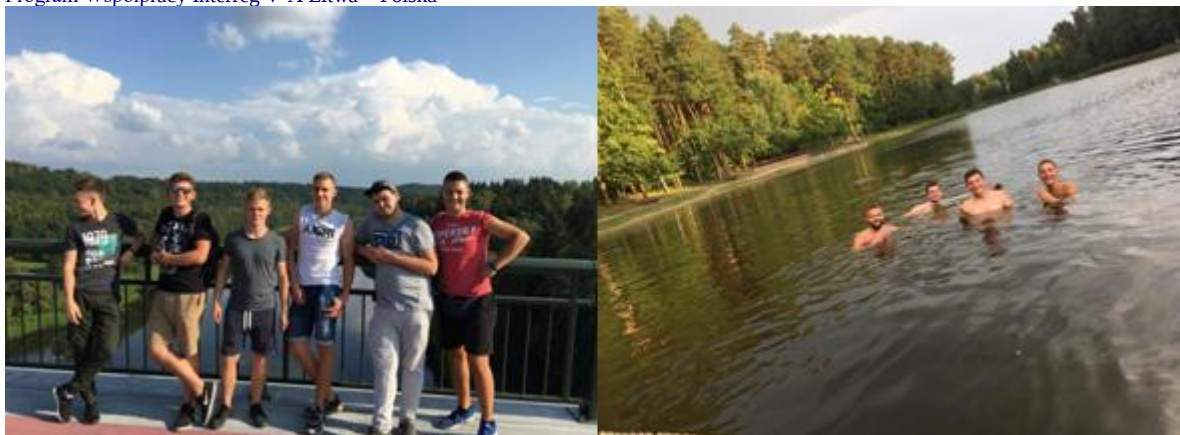

Foto 33: Uczniowie na moście w Alytus w kąpielisku w parku w Alytus

Foto 34. Grupa z Giżycka po zakończeniu pracy w szkolnym warsztacie samochodowym w Alytuskim Centrum Kształcenia Zawodowego z opiekunem

Działanie 4. Szkolenie nauczycieli Powiatu Giżyckiego i Centrum Szkolenia Zawodowego Alytus

4.1. Pokazy zajęć praktycznych prowadzonych przez nauczycieli APRC

W pierwszej części szkolenia nauczyciele z APRC zaprosili koleżanki i kolegów z ZSEil na zajęcia praktyczne, w czasie których zademonstrowali, jak na takich zajęciach można kształtować u uczniów cechy przydatne przyszłym przedsiębiorcom. W celu właściwego przeprowadzenia zajęć nauczyciele APRC odpowiednio wcześniej wykonali niezbędne przygotowania.

Była to symulacja typowego zdarzenia w firmie usługowej. Kontrahent (w tym przypadku był to nauczyciel) zleca wykonanie określonej usługi. Uczniowie, po pewnej naradzie opracowywali plan działania, przy czym wyłaniał się samorządny lider zespołu (wiedzący więcej lub mający zaufanie kolegów). Dzielili zadanie na fragmenty realizowane przez mniejsze grupki. Poszczególne zespoły pracowały z maksymalną samodzielnością (nauczyciel spełniał w tym etapie funkcję wyłącznie doradcy merytorycznego). Po wykonaniu poszczególnych fragmentów zadania, następowało ich scalenie, po czym lider zespołu prezentował (sprzedawał) nauczycielowi usługę wykonaną przez zespół uczniowski.

Foto 35. Migawki z pokazów

4.2. Wystąpienie Kazimierza Ambroziaka – współautora projektu

Foto 36. Wystąpienie Kazimierza Ambroziaka

Druga część szkolenia została przeprowadzona w formie konferencji. Po powitaniu przez dyrektora Alytuskiego Centrum Kształcenia Zawodowego Vytautasa Zubrasa, wystąpił współautor

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

projektu Kazimierz Ambroziak reprezentujący Zespół Szkół Elektronicznych i Informatycznych. Znaczna część treści tego wystąpienia została przytoczona w pierwszym punkcie niniejszego Newslettera „Dlaczego chcieliśmy realizować ten projekt (uzasadnienie projektu)”, Prelegent na podstawie przytoczonej analizy danych, statystyk, opisu losów przedsiębiorców, w tym swoich byłych uczniów, stwierdził iż:

1. Musimy pracować nad dalszym utrzymaniem lub zwiększeniem tempa pościgu (Polska) za krajami „starej” Unii Europejskiej.
2. Pewna rola w tym „pościgu” dotyczy również edukacji zawodowej, w tym NAS (Zespołu Szkół Elektronicznych i Informatycznych oraz Alytuas profesinio rengimo centras).
3. Łączenie nauki z pracą (stażami i praktykami) zmniejsza bezrobocie młodzieży i liczbę młodych osób nie pracujących i nie uczących i nie szukających pracy (NEET).
4. Organizując naukę uczniów starajmy się zapewnić (umożliwić) uczniom jak najwięcej praktyk, staży i pracy, podejmowanych równocześnie z nauką.
5. Zamożność społeczeństwa zależy od liczby przedsiębiorstw działających w regionie (również od ich wielkości i jakości).
6. Średnio na 1000 osób jest ok. 100 podmiotów gospodarczych. Czyli w naszych szkołach uczy się znaczna liczba szefów tych podmiotów. Mamy z kim pracować.
7. Jest bardzo ważne by wiedzieć jak należy/można realizować edukację, by absolwenci szkoły potrafili być kierownikami firm rozwijających się, o dobrej kondycji finansowej, którzy mogą sami dobrze zarabiać ale również dobrze płacić swoim pracownikom, aby nie musieli uczyć się wyłącznie się na swoich błędach i potrafili uniknąć bankructwa.
8. Starajmy się pomóc uczniom podczas nauki w szkole rozwijać cechy osobowości, które pomogą młodym ludziom stać się dobrymi przedsiębiorcami (kierownikami podmiotów gospodarczych) : Przydatne dla przedsiębiorców cechy osobowości to:
  - Optymizm i dynamizm w działaniu.
  - Umiejętność analizy i wnioskowania oraz podejmowania inicjatywy.
  - Solidna wiedza, pomysłowość, kreatywność oraz asertywność, uczciwość względem siebie i innych.
  - Zdolności organizacyjne i przywódcze, umiejętność podejmowania decyzji, ambicja.
  - Odwaga, pewność siebie i tego, że odniesie się sukces.

4.3. Wystąpienie Jolanty Ručienė Alytuskie Centrum Kształcenia Zawodowego

KOMPETENCJE W SZKOLE - TWORZENIE NOWYCH MOŻLIWOŚCI

Foto 37. Wystąpienie Jolanty Ručienė w Alytus

(skrót wystąpienia)

Przedsiębiorczość: to najważniejsza dyscyplina i kompetencje XXI wieku

Przedsiębiorczość: to połączenie naturalnych cech ludzkich + nabyta wiedza specjalistyczna w zakresie przedsiębiorczości.

Zalety, które rozwija nauczyciel, kształcąc kompetencje w zakresie przedsiębiorczości:

- krytyczne myślenie (analizuj możliwości, niezależne opinie i nastawienie),
- kreatywność (generowanie unikalnych pomysłów i rozwiązań),
- pracowitość (bycie sumiennym, nie załamywanie rąk po 1 lub 5 porażkach i wykorzystanie porażki jako doświadczenia).

Postawy uczniów i nauczycieli wobec kształcenia w zakresie przedsiębiorczości:

- Nauczyciele nie są przedsiębiorczy (do 30%),
- 20% uczniów nie chce być przedsiębiorcami,
- 15% - nie wie, czy by chcieli,
- 65% - jest to ich wymarzona praca, ale uważają przedsiębiorcę za gwiazdora filmowego.
- 1% ma już własną firmę w szkole.

Najpopularniejsze firmy uczniowskie:

- tworzenie inteligentnych aplikacji na telefony komórkowe,
- wykorzystanie dronów do filmowania i produkcji wideo,
- rozwój produktów ekologicznych,
- odsprzedaż elektronicznych papierosów (???)

W 2018 na Litwie:

- utworzono 193 małe firmy uczniowskie,
- w Alytuskim Gimnazjum Świętego Benedykta, funkcjonuje firma, które opracowuje szablony aplikacji mobilnych, zdobyła pierwsze miejsce w Republice Litewskiej i weźmie udział w międzynarodowym konkursie.

Nowe możliwości w edukacji:

- wykorzystanie uczniów i nauczycieli, którzy prowadzą własną działalność gospodarczą i do promowania przedsiębiorczości poprzez wykorzystanie ich doświadczeń,

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

- wykorzystanie doświadczenia sąsiadów (najbliższych)
- szkolenia w ramach projektów.

Uwagi ogólne

- Przedsiębiorczość nie jest ani nauką, ani sztuką. Przedsiębiorczość to praktyka - Peter Drucker, nauczyciel i konsultant zarządzania.
- Wiele osób ma pomysły, ale tylko nieliczni decydują się na ich natychmiastowe wdrożenie. Nie jutro, nie w przyszłym tygodniu. ale dzisiaj. Prawdziwy przedsiębiorca to aktor / performer, a nie marzyciel. Bush - przedsiębiorca.

4.4. Wystąpienie Anny Kitowicz – Zespół Szkół Elektronicznych i Informatycznych

Rozwijanie cech przedsiębiorczych uczniów w technikum ekonomicznym w Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku

Kształcenie w tym zawodzie ma na celu przygotowanie absolwenta do pracy w zawodzie: księgowego, prawnika menadżera, maklera giełdowego, doradcy podatkowego, agenta ubezpieczeniowego, bankiera, analityka rynku w banku, analityka rynku w firmie, przedsiębiorcy, dystrybutora w firmie handlowej.

Zawód technik ekonomista należy do grupy zawodów, w których bardzo ważne są relacje między ludźmi. **Dlatego w procesie dydaktyczno-wychowawczym kładziemy nacisk na kształtowanie przede wszystkim takich cech i postaw jak: komunikatywność, uczciwość, rzetelność, dokładność, odpowiedzialność i systematyczność w działaniu oraz pewnych nawyków, jak np. zamiłowanie do porządku.** Nasza szkoła podejmuje kształcenie w zawodzie i wobec tego posiada:

- 1) pracownię ekonomiczną, wyposażoną w: stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu, stanowiska komputerowe dla ucznia, wszystkie komputery podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu i z podłączeniem do drukarki oraz skanera, pakiet programów biurowych, projektor multimedialny, pakiety oprogramowania do wspomagania różnego typu operacji, druki formularzy stosowanych w prowadzeniu działalności produkcyjnej, usługowej i handlowej.
- 2) pracownię techniki biurowej, wyposażoną w: stanowisko komputerowe dla nauczyciela podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu, z drukarką sieciową, ze skanerem i z projektorem multimedialnym oraz stanowiska komputerowe dla ucznia) wszystkie komputery podłączone do sieci lokalnej z dostępem do Internetu i z podłączeniem do drukarki sieciowej, pakiet programów biurowych, programy specjalistyczne do obsługi sekretariatu, urządzenia techniki biurowej

Szkoła organizuje praktyki zawodowe w podmiocie zapewniającym rzeczywiste warunki pracy właściwe dla nauczanego zawodu w wymiarze 5 tygodni. Praktyka przygotowuje do zawodu, który jest szerokoprofilowy, a to oznacza, że można uzyskać pracę wszędzie, gdzie prowadzona jest działalność gospodarcza (biuro, księgowość, magazyn, obsługa klienta, kasa itp.) oraz w jednostkach budżetowych, finansowych np. banki, firmy ubezpieczeniowe.

Oprócz przedmiotów zawodowych technik ekonomista poznaje w naszej szkole przedmioty ogólnokształcące typu język polski, matematyka, historia itd. Uczeń zdobywa również wiedzę dotyczącą fachowej terminologii w języku obcym (angielski, niemiecki).

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

Nauka trwa 4 lata, co sprawia, że można wykorzystać je na dokładne zastanowienie się nad wyborem dalszej drogi, tzn. czy rozpocząć studia, czy pracować lub może studiować i pracować. Szkoła zapewnia zatem preorientację zawodową wspomaganą przez pedagoga szkolnego i doradcę zawodowego.

Po zakończonej nauce w naszej szkole jest się atrakcyjniejszym kandydatem dla przyszłego pracodawcy, ponieważ oprócz wyuczonego zawodu można pochwalić się doświadczeniem zawodowym- dzięki odbytym praktykom w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą i w instytucjach bankowych. W szkole nabywa się praktyczne umiejętności zawodowe, dzięki czemu pomaga rodzicom i znajomym, np.: jak sporządzać dokumenty księgowe, jak prowadzić księgę przychodów i rozchodów, jak wypełnić deklarację podatkową PIT, VAT 7, obsługa programów księgowych. Uczniowie pracują również w okresie wakacji. Na zajęciach uczą się również, jak kształtować swój wizerunek, jak ubrać się do pracy, w podróż służbową, na bankiet, jak prowadzić negocjacje, jak rozwiązywać konflikty w pracy, jak napisać biznes plan. W trakcie nauki organizowane są wycieczki do zakładów produkcyjnych, urzędów, banków - co daje możliwość poznania przyszłych miejsc pracy oraz nabywania umiejętności załatwiania różnych spraw urzędowych,

Rozwijana jest kreatywność, przedsiębiorczość dzięki pracy w samorządzie uczniowskim i różnych kołach zainteresowań.

Po ukończeniu szkoły i zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe otrzymują certyfikat w języku angielskim - co może znacznie ułatwić poszukiwanie pracy za granicą w wyuczonym zawodzie,

Szkoła ciągle się unowocześnia, dostosowuje się do wymogów rynku pracy, uczniowie potrafią obsługiwać programy komputerowe INSERT do prowadzenia rachunkowości informatycznej w firmie,

Nauczyciele są kompetentni, życzliwi i ciągle podnoszą swoje kwalifikacje, prowadzą liczne kursy zawodowe, znają pracodawców i często pośredniczą w znalezieniu pracy.

Ekonomiści wykształceni w naszej szkole są osobami cenionymi na rynku pracy, ponieważ posiadają umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów występujących we współczesnych przedsiębiorstwach. Technik ekonomista to zawód szerokoprofilowy, który stwarza duże szanse zatrudnienia. Nabyte wiadomości zawodowe umożliwiają absolwentowi prowadzenie własnej działalności oraz zatrudnienie na wielu stanowiskach w różnych jednostkach organizacyjnych.

4.5. Wystąpienie Vilmy Berankiene - Alytuskie Centrum Kształcenie Zawodowego (skrót)

Kompletny (lit. paklausūs) pracownik - dodatkowe umiejętności i kompetencje".

Zrównoważony rozwój

Oznacza świadomość, zrozumienie, że wszystko na świecie jest powiązane.

Świat, w którym żyjemy, jest zintegrowanym kompleksem, który należy rozumieć jako całość, jako podstawowy i fundamentalny aspekt.

Kompletny (lit. paklausūs) pracownik to osoba

- z kompetencjami zawodowymi i umiejętnościami praktycznymi,
- twórczy,
- proaktywny,
- zmotywowany,
- zainteresowany innowacją,
- gotowy do poprawy wiedzy i umiejętności

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

- gotowy stawić czoła wyzwaniom zawodowym.

Zrównoważona organizacja

- zatrudnia kompetentnych pracowników,
- umożliwia pracownikom lepsze wykorzystanie możliwości skutecznego wzrostu wartości społecznej i ekonomicznej.

Uczeń + dodatkowe kompetencje = kompletny (lit. paklausūs) i kompetentny pracownik

Dodatkowe kompetencje to:

- Pewność siebie, motywacja i umiejętność samodzielnego uczenia się;
- Umiejętność współpracy, nawiązywania nowych kontaktów, angażowania się w nowe działania.
- Pragnienie poprawy;
- Wdrażanie pomysłów, podejmowanie ryzyka i przyjmowanie odpowiedzialności;
- Kreatywność, inicjatywa, działalność;
- Umiejętność rozwiązywania problemów

Kompetencje i umiejętności zintegrowane z programami nauczania (przykłady realizacji w APRC)

Pracownicy robót wysokośćowych

- Program szkolenia pracowników budownictwa
- Program szkolenia spawaczy
- Program szkolenia pracowników naprawiających sprzęt elektryczny

Operator załadunku dźwigów

- Program szkolenia spawaczy
- Program szkolenia pracowników obróbki metali
- Program szkolenia pracowników naprawiających sprzęt elektryczny

Operator podestów ruchomych

- Program szkolenia obrabiarek do obróbki metalu
- Program szkolenia spawaczy

Operator podnośników samochodowych

- Program szkolenia mechanika samochodowego
- Program szkolenia pracowników naprawiających sprzęt elektryczny

Kierowca ciągnika TR1

- Program szkolenia pracowników budownictwa

Operator elektrycznego wózka widłowego

- Program szkolenia spedytorów logistycznych

Przykłady metod poprawy umiejętności

Współpraca z organizacjami non-profit

- Higieniczny kosmetyczny program szkoleniowy kosmetologa
- Cypryjski program szkoleniowy
- Program treningowy dla masażystów
- Program szkolenia pielęgniarek

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

Salon piękności ze szkoleniem praktycznym

- Higieniczny kosmetyczny program szkoleniowy kosmetologa
- Cypryjski program szkoleniowy
- Program treningowy dla masażyistów

Szkolny warsztat cukierniczy

- Program szkoleniowy dla cukierników

Szkoła stołówka, laboratorium, wydarzenia

- Program szkolenia kucharza
- Program szkoleniowy dla cukierników
- Program szkoleniowy dla barmanów kelnera

Kompetencje i umiejętności są zintegrowane z programami nauczania

Obsługa kas

- Program szkolenia kucharza
- Program szkolenia obsługi gości
- Higieniczny kosmetyczny program szkoleniowy kosmetologa
- Program szkolenia fryzjerów
- Program szkoleniowy dla cukierników

Masażystka

- Program szkolenia pielęgniarek

Pracownicy robót wysokościowych

- Program szkolenia Joiner

Operator podnośników samochodowych

- Program szkolenia spedytorów logistycznych
- Program szkolenia kierowców w zakresie pojazdów silnikowych

Kompetencje i umiejętności są zintegrowane z programami nauczania

Kierowca samochodów ciężarowych i kierowca pojazdów elektrycznej

- Program szkolenia spedytorów logistycznych
- Program szkolenia kierowców w zakresie pojazdów silnikowych
- Program szkolenia kierowców w zakresie transportu międzynarodowego

Masaż nietradycyjny

- Program treningowy dla masażyistów

CEL APRC:

przygotowanie dobrze wyszkolonych pracowników do pracy w zrównoważonych organizacjach. Warunki:

1. **Zrównoważona organizacja.**
2. **Kompletny pracownik.**
3. **Uczeń.**
4. **Program nauczania.**

4.6. Wystąpienie Anny Kisiel – Zespół Szkół Elektronicznych i Informatycznych (skrót)

Kształcenie praktyczne w rozwoju przedsiębiorczości

Bardzo często słysząc informacje w mediach o ludziach biznesu, zastanawiamy się nad tym jak udało im się osiągnąć taki sukces?

Odpowiedź na to pytanie jest na pewno bardzo złożona, na pewno należy wymienić tu wykształcenie najlepiej w zawodach deficytowych na rynku pracy, doświadczenie a także przede wszystkim przedsiębiorczość.

Konieczne jest budowanie takiego środowiska dla funkcjonowania ludzi, szczególnie młodych, które sprzyjałoby rozwojowi twórczości, podejmowaniu ryzyka i wykorzystywaniu szans. Dodatkowo ważna staje się współpraca międzyludzka w zapewnieniu realizacji celów do jakich powołuje się wszelkiego rodzaju zespoły i organizacje.

Najnowsze wyniki ogólnopolskich badań przedsiębiorczości wśród młodzieży przygotowane przez Akademię Liderów Fundację dr Bogusława Federa potwierdzają, że młodzi Polacy chcą być niezależni zawodowo. Młodzież chce prowadzić własne firmy, by móc „brać sprawy w swoje ręce” planując swoją karierę, zwiększyć swoje zarobki i rozwijać się na rynku pracy. Jednak brakuje im kompetencji.

Takie cechy jak komunikatywność, umiejętność pracy w zespole a także kreowanie nowych potrzeb dla siebie i innych oraz umiejętność ich zaspokojenia niezależnie od otoczenia to cechy istotne zarówno dla przyszłego przedsiębiorcy jak i dla pracodawcy. Umiejętność krytycznego myślenia to między innymi posiadanie świadomości, jakie błędy popełniamy w postrzeganiu świata i kiedy im ulegamy, pozwala nam to niejednokrotnie ustrzec się przed popełnieniem kolejnych. Myślenie krytyczne pomaga też w inny sposób przedstawiać oraz badać problemy.

Kolejną umiejętność stanowi komunikacja wraz z jej kluczową cechą „aktywnym słuchaniem” - cechy cennej wśród młodzieży mającej zawsze coś do powiedzenia... Do kompetencji miękkich zaliczamy też pokorę i zdolność do odpuszczania samemu sobie. Młodzi ludzie często lekceważą także umiejętność zarządzania własnym czasem. Jest to grupa kompetencji, które są niezmiernie istotne przy prowadzeniu własnego biznesu, dla pracodawcy i które są praktycznie przydatne w każdym zawodzie. Kształtowane przez lata kompetencje miękkie, czyli innymi słowy „pierwiastek ludzki”, nie mogą być dziś niczym zastąpione.

Jak podkreślają pedagodzy, psychologowie i doradcy zawodowi „młody człowiek cechy te w największym stopniu nabywa przez kształcenie praktyczne”. Wszystkie omawiane cechy rozwijane są w szczególności przez kształcenie zawodowe. Przyjmując zatem wyjątkową istotność kształtowania przedsiębiorczości wśród młodzieży w Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych powstał Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego. System ten ma na celu pomoc uczniom w odkrywaniu ich własnych kompetencji społecznych, wspieranie nauczycieli w edukacji młodzieży i kształtowaniu postaw przedsiębiorczości przez cały tok nauki w szkole.

Poszukując wpływu kształcenia praktycznego na rozwój przedsiębiorczości warto skupić się na pojęciu przedsiębiorczości. Dziś przedsiębiorczość postrzegamy jako „umiejętność pokonywania trudności, radzenia sobie w zmieniających się warunkach oraz wykorzystywania pojawiających się szans”. W ujęciu ogólnym terminem tym określimy indywidualną zdolność do przekształcania pomysłów w działanie. Dzięki niej, człowiek staje się bardziej świadomy, chętny do myślenia w optymalny do sytuacji sposób i do podejmowania nowych wyzwań. Przedsiębiorczość obejmuje wiele

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

cech człowieka takich jak: kreatywność, asertywność, zaradność, pomysłowość, pewność siebie, pełnię inicjatyw, zapał do pracy, podejmowanie wyważonego ryzyka, empatię, zdolność organizatorską, odpowiedzialność za siebie i innych a także za powierzone mienie oraz chęć do zdobywania wiedzy i nowych umiejętności. Warto podkreślić, iż zdolność przedsiębiorczości szczególnie młody człowiek najpierw buduje a następnie optymalnie modyfikuje właśnie w środowisku szkolnym – najefektywniej w szkole ponadpodstawowej kiedy jest już świadomy tych cech oraz potrafi je świadomie wykorzystywać w trakcie kształcenia praktycznego. Możemy się zgodzić, iż przedsiębiorczość na etapie procesu edukacji szkolnej ulepsza się na podstawie wzorców oddziaływania domu rodzinnego, aczkolwiek działalność edukacyjna nauczycieli a szczególnie nauczycieli praktycznej nauki zawodu w tym obszarze została uznana za priorytetową. Bezspornie to nauczyciele odgrywają główną rolę w budowaniu mentalności przedsiębiorczej swoich uczniów. Posiadają bowiem w tym zakresie odpowiednie przygotowanie zawodowe i kształtowaną niejednokrotnie przez wiele lat pracy zawodowej – praktykę. To właśnie szkoła poprzez kształcenie praktyczne młodego pokolenia zgodnie z potrzebami rynku pracy realizuje obecnie jedno z największych wyzwań z jakim ma do czynienia zarówno przed systemem edukacji, jak środowiskiem biznesu.

Możemy się zgodzić, iż nauczyciele, przez pryzmat podstawy programowej mają wpływ na przygotowanie uczniów do życia i pracy w warunkach współczesnego świata. Taki jest właśnie model oraz założenia funkcjonowania Zespołu Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku. Uczniowie tej szkoły w procesie 4-letniej edukacji nabywają umiejętność rozumienia, wykorzystania i refleksyjnego przetworzenia tekstów, rozwoju osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa. Kształtują myślenie matematyczne w życiu codziennym. Budują myślenie naukowe poprzez nabycie umiejętności wykorzystania wiedzy o charakterze naukowym do identyfikowania i rozwiązywania problemów, a także formułowania wniosków opartych na obserwacjach poznawczych dotyczących przyrody i społeczeństwa. Niewątpliwie ich kreatywność wsparta jest umiejętnością komunikowania się w języku ojczystym i w językach obcych, zarówno w mowie, jak i w piśmie. Niebagatelne znaczenie ma także nabywana przez nich umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi. Ponadto za priorytetową należy uznać kształtowaną przez wiele zorganizowanych działań umiejętność pracy zespołowej, możemy tu wymienić: uroczystości szkolne, zawody sportowe czy wspólne wyjazdy, obozy, wycieczki. Wymagana wiedza, umiejętności i postawy są wyrażane w pracy zespołowej, przejmowaniu inicjatywy i braniu odpowiedzialności za działania, w niezależnym myśleniu, elastyczności, a przede wszystkim we współpracy i tradycyjnej komunikacji. Mówiąc bowiem o przedsiębiorczości nie należy zapominać o jej wymiarze etycznym, który przejawia się w łączeniu zysku ze społecznym sumieniem i odpowiedzialnością za ową spójność. Należy bowiem pamiętać, że kompetencje w zakresie przedsiębiorczości powinny i mogą być stosowane w każdym miejscu zatrudnienia, w wolontariacie i we wszystkich obszarach życia. Nie możemy zapominać również o rozpoznawaniu własnych potrzeb edukacyjnych oraz optymalnym uczeniu się. Zdecydowana większość absolwentów Zespołu Szkół Elektronicznych i Informatycznych kontynuuje naukę na studiach wyższych, bądź też bardzo szybko znajduje branżowe zatrudnienie.

4.7. Wystąpienie " Birutė Kundrotienė " Integracja edukacji przedsiębiorczości z innymi przedmiotami

Przedsiębiorczość

- jest to sposób myślenia danej osoby oraz kompetencje osobiste, społeczne i menedżerskie, które pozwalają na stosowanie istniejącej wiedzy w życiu codziennym, tj. konkretnych umiejętności, które pozwalają nie tylko organizować biznes, ale także podejmować ryzyko w podejmowanych decyzjach.

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska
(Bugakovas M., Merkevičius J. 2011)

Edukacja w zakresie przedsiębiorczości

- **Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości to rozwój** umiejętności osobistych, rozwój postaw, postaw, wartości i cech osobistych.

Edukacja przedsiębiorczości nie jest „produkcją” przedsiębiorców.

- **Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości musi przede wszystkim być rozumiane jako wychowanie świadomego obywatela, który może (ale nie musi) być odnoszącym sukcesy (nie zawsze) przedsiębiorcą.**

(Dr. A.Maldeikienė)

Przedsiębiorczość w systemie edukacji jest postrzegana dość szeroko i jest bardziej podkreślana jako

- *niezależność,*
- *odpowiedzialność,*
- *innowacje,*

Kształcenie w zakresie przedsiębiorczości powinno być ukierunkowane na końcowy rezultat - rozwój osobowości zdolnej do niezależnego i odpowiedzialnego działania w życiu codziennym i zawodowym.

Przedsiębiorczość to cechy wrodzone i nabyte

Charakterystyka przedsiębiorczości

- Wiara w siebie i dążenie do wyznaczonych celów
- Pragnienie niezależności
- Kreatywność
- Szacowanie ryzyko
- Zręczność i determinacja
- Wiara w siebie i dążenie do wyznaczonych celów
- Patrzenie w przyszłość
- Optymizm
- Dążenie do wykonania zadań
- Energia
- Pewność siebie
- Wytrwałość
- Staranność (postrzeganie aktywności zawodowej)

Pragnienie niezależności to:

- Posiadanie własnych opinii i postaw
- Umiejętność podejmowania decyzji
- Zdolność do samodzielnej pracy
- Niekonwencjonalne rozwiązania

Kreatywność to:

- Możliwość tworzenia nowych pomysłów
- Kreatywność
- Ciekawość

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

- Nie unikanie innowacji i zmian

Szacowanie/analiza ryzyka

- Zdolność do pracy i podejmowania decyzji bez kompleksowych informacji
- Ocenianie swoich szans, wyznaczanie trudnych, ale osiągalnych celów

Zręczność i determinacja

- Zdolność do akceptowania własnych błędów
- Wykorzystanie możliwości rynkowych
- Wiara i rozum, odpowiedzialność za dobre samopoczucie

Definicja przedsiębiorczości: kluczowe elementy

- *styl życia, planowanie*
- *aktywne funkcjonowanie, aktywna pozycja w życiu*
- *pozytywne myślenie - pozytywna reakcja na niepowodzenia, pewność siebie*
- *sztuka komunikacji – można uzyskiwać korzyści pozostając przyjaznym dla innych*
- *ważone ryzyko*
- *umiejętność podejmowania decyzji; szybkie podejmowanie decyzji*
- *prognozowanie, patrzenie w przyszłość, intuicja*
- *różne umiejętności menedżerskie*
- *motywacja, samorealizacja*
- *planowanie czasu*
- *umiejętność motywacji, motywowania ludzi do działania*
- *podatność na innowacje*
- *krytyczna postawa*
- *obywatelstwo*
- *umiejętność "sprzedawania" siebie*
- *zarówno wiedza teoretyczna, jak i umiejętności praktyczne*
- *logiczne myślenie*

Zestaw cech ludzkich (przedsiębiorczych)

- *energiczny*
- *proaktywny*
- *twórczy*
- *analizujący sytuację*
- *aktywny*
- *Człowiek kariery*
- *komunikatywny,*
- *tolerancyjny*
- *odpowiedzialny*
- *zmotywowany*
- *wytrwały*
- *niezależny*
- *posiadający zdolności organizacyjne;*

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

Przedsiębiorczość -

To są wrodzone i nabyte cechy ludzkie, które pozwalają mu odkryć ścieżki kariery i zamożności.

Każdy nauczyciel

Może rozwijać cechy młodego człowieka w jego życiu, dzięki wiedzy i doświadczeniu pedagogiczno-psychologicznym i pomagać mu stać się przedsiębiorcą.

Co może robić nauczyciel?

- Ukierunkować uczniów i zachęcić ich do działania, ale nie uczestniczyć w samych zadaniach;
- Zachęcać do tworzenia pomysłów;
- Rozbudzać zainteresowanie rynkiem i możliwościami;
- Dać każdemu możliwość wyrażenia swoich opinii;
- Rozwijać odpowiedzialność i zaufanie;
- Kształtować staranność.

Co może robić uczeń?

- Stopniowo angażować się w wykonywanie zadań (działalność projektowa);
- oferować swoje pomysły;
- podejmować sam decyzje;
- być aktywny, przejawiać inicjatywę;
- być sumienny i odpowiedzialny.

Program edukacji w zakresie przedsiębiorczości

- **Uczeń wyjaśnia w jakim środowisku funkcjonuje**
- **Elastyczne szkolenie,**
- **Dominują aktywne metody**
- **Zwiększanie motywacji do uczenia się i pracy**
- **Nauczyciel doradza ale nie dominuje**

Przedsiębiorczość to osobiste cechy i umiejętności potrzebne do kariery zawodowej.

Możliwości rozwoju cech przedsiębiorczości w nauczaniu różnych przedmiotów

W przedmiotach społecznych należy zwracać większą uwagę na:

- rozwój przedsiębiorczości, ujawniający jej wpływ na postęp w różnych obszarach społeczeństwa;
- pokazanie wkładu znanych osób w rozwój gospodarki, oddzielne obszary biznesowe, podkreślenie ich poparcia dla kultury, odpowiedzialności, itp .;
- znaczenie pracy i jej kultury zarówno w rodzinie, jak i w sferze przemysłowej i społecznej.

Temat edukacyjny	Rozwijane cechy przedsiębiorczości	Możliwości rozwoju przedsiębiorczości
Historia	Inicjatywa, pewność siebie, przywództwo, krytyczne myślenie i ocena.	Wskazywanie związku między historią sukcesu, a działaniem znanych „aktorów” państwowych, biznesmenów, naukowców w historycznych zjawiskach społecznych.

W uczeniu języków należy koncentrować się bardziej na:

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

- wyrażanie opinii i kultury językowej, używanie wyrażen używanych w środowisku biznesowym do wybierania i analizowania określonych tekstów.

Temat edukacyjny	Rozwijane cechy przedsiębiorczości	Możliwości rozwoju przedsiębiorczości
Litewski, angielski, rosyjski	Kreatywność, innowacyjność, swobodne myślenie, ocena.	Pisanie listów biznesowych, prowadzenie negocjacji, pisanie listu motywacyjnego, dialogi na tematy społeczne, biznesowe i kulturalne.

Ucząc matematyki, należy zwracać się większą uwagę na:

- praktyczne przykłady, które występują w każdym ludzkim życiu.

Temat edukacyjny	Cechy przedsiębiorczości są rozwijane	Możliwości rozwoju przedsiębiorczości
Matematyka	Krytyczne myślenie i ocena; ocena ryzyka.	Cele inwestycyjne, rozkładanie ryzyka według funduszu, obliczanie odsetek

Nauczając przedmioty przyrodnicze można wprowadzać:

- praktyczne przykłady ochrony przyrody w życiu gospodarczym, rodzinnym i społeczeństwa.

Temat edukacyjny	Cechy przedsiębiorczości są rozwijane	Możliwości rozwoju przedsiębiorczości
Biologia	Krytyczne myślenie, inicjatywa, przywództwo.	Krótkoterminowe i długoterminowe projekty: sortowanie odpadów, badania wody pitnej w środowisku mieszkalnym, badania nad źródłami wody wokół terenów szkolnych.

W nauczaniu przedmiotów zawodowych, więcej uwagi należy poświęcać na:

- analiza wpływu rozwoju technologicznego na ludzkie środowisko życia, charakter pracy;
- technologie i wybór zawodów.

Temat edukacyjny	Cechy przedsiębiorczości są rozwijane	Możliwości rozwoju przedsiębiorczości
Przedmioty zawodowe	Pracowitość, kreatywność, inicjatywa, niezależność, przywództwo, ocena.	Obliczanie i ocena budżetu gospodarstwa domowego, produkcja artystyczna, poznanie, ocena perspektyw zawodowych.

Innowacyjne podejście do edukacji w zakresie przedsiębiorczości

- pomaga osiągnąć cel, jakim jest rozwój kreatywnego, krytycznego sposobu myślenia i cennego obywatela
- uczy rozwiązywać problemy, obiektywnie analizować pomysły, komunikować się, uczestniczyć w sieciach społecznościowych, prowadzić i oceniać każdy projekt

Cechy innowacyjnych metod nauczania przedsiębiorczości

- Skupienie się na uczeniu się ;
- Tworzenie stymulującego środowiska ;
- Zachęcanie do komunikacji, współpracy , samooceny;
- Ujawnianie indywidualnych stylów uczenia się;
- Kształcenie krytycznego myślenia, samowystarczalności ;

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

- Pomaganie nauczycielowi w poznawaniu uczniów;

Cechy innowacyjnych metod nauczania przedsiębiorczości

- Promowanie samodzielnego uczenia się wszystkich uczniów;
- Odpowiada wiekowi uczniów;
- Tworzenie warunków do wyrażania siebie przez słabszych i bardziej utalentowanych studentów;
- Pozwala nauczycielowi i uczniowi swobodnie tworzyć, wyrażać swoją indywidualność w działaniu.

(Strazdienė G., 2015)

4.8. Wystąpienie Edity Šidlauskaitė. Biznes społeczny na Litwie: szansą dla osób niepełnosprawnych w APRC

Kluczowe pojęcia

Firma społeczna - rodzaj działalności, w której działalność generująca zyski rozwiązuje drażliwy problem publiczny lub globalny.

Tradycyjny biznes może być społecznie odpowiedzialny, ale nie jest to jego główna misja.

Przedsiębiorczość społeczna to twórczy i przedsiębiorczy sposób pracy, który zachęca społeczność do budowania i korzystania z pewnych zasobów dla dobra społecznego, a nie dla zysku (Barraket, Collyer, 2012).

Edukacja w zakresie przedsiębiorczości społecznej - w zależności od poziomu wieku edukacyjnego i percepcji - obejmuje kształtowanie wartości, orientacji, postaw, cech osobowych i rozwoju umiejętności (Župerka, 2016).

Spółeczna organizacja biznesowa musi:

- generować co najmniej 50 procent dochodów poprzez działalność komercyjną;
- co najmniej 50 procent wypracowanych zysków reinwestować w rozwój biznesu społecznego lub rozwiązać problemy społeczne;
- jasno zdefiniować misję społeczną lub środowiskową w dokumentach legislacyjnych;
- stosować otwarte i przejrzyste techniki zarządzania;
- działać w harmonii z otoczeniem.

Problem

Na Litwie biznes społeczny nie jest wystarczająco uregulowany, przedmiot nie jest wystarczająco rozwinięty, brakuje badań, przykładów dobrej praktyki i rozpowszechniania zagranicznych doświadczeń, a także brak środków wsparcia motywacyjnego.

Litwa jest drugim krajem w UE pod względem inwestycji w sferze socjalnej, ale co 5 mieszkańców żyje poniżej granicy ubóstwa.

Tradycyjne rozwiązania nie spełniają już złożonych wyzwań społecznych.

Biznes społeczny - koncepcja, która pozwala nam spojrzeć na możliwości postrzegania problemów w inny sposób, w oparciu o wpływ społeczny i mobilizować zasoby społeczności.

Mój Guru

- Biznes społeczny - restauracja Mano Guru w Wilnie rozwiązuje problemy osób z uzależnieniami. Celem instytucji jest umożliwienie osobom, które nie używają substancji psychoaktywnych, rehabilitacji i reintegracji ze społeczeństwem i rynkiem pracy: 70%

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

pracowników kawiarni pracuje jako kelnerzy, barmani i kucharze po pomyślnym zakończeniu programu rehabilitacyjnego.

Taxi społeczne

- wyjątkowa usługa, która pomaga zapewnić mobilność osób niepełnosprawnych ruchowo w zatrudnieniu ekonomicznym i społecznym.

Taksówka społeczna daje Ci swobodę poruszania się, odwiedzania różnych lokalizacji za dobrą cenę.

Przedsiębiorcy społeczni 2017

- Członkowie firmy treningowej Chill Station postanowili oprzeć działalność firmy na oddziaływaniu społecznym i poświęcić cały zarobiony zysk firmie na cel społeczny (domy opieki nad zwierzętami w regionie Alytus).

Projekt społeczno-biznesowy w APRC "Warsztat cukierniczy – dla osób niepełnosprawnych"

Foto 38. Praca w warsztacie cukierniczym

Cel projektu : przetestowanie modelu biznesu społecznego jako narzędzia rozwiązywania problemów związanych z zatrudnieniem osób niepełnosprawnych.

Cele szczegółowe projektu:

- Utworzenie 17 miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w warsztacie cukierniczym w Alytusie.
- Produkcja wyrobów cukierniczych po konkurencyjnych cenach i sprzedawanie ich.
- Współpraca z organizacjami niepełnosprawnymi w mieście Alytus oraz organizowanie i prowadzenie wydarzeń poznawczych
- edukacja cukiernicza dla niepełnosprawnych młodych ludzi w mieście Alytus.
- Promowanie informacji na temat misji społecznej projektu, zachęcanie potencjalnych użytkowników do wspierania i wspierania produktu stworzonego przez społeczny biznes.
- Ocena możliwości kontynuacji projektu jako utworzenia inkubatora przedsiębiorczości społecznej, w którym działania będą rozwijać osoby niepełnosprawne.

I Faza projektu: 2017-06-12- 2017-12-22

II Faza projektu: 2018-03-01- 2018-08-31

Grupa docelowa projektu : Osoby niepełnosprawne, które mają kwalifikacje zawodowe kucharza, cukiernika (lub podobne).

Zespół projektowy (personel) : kierownik projektu, technolog

Fakty dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych na Litwie

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

- Liczba osób niepełnosprawnych na Litwie rośnie z każdym rokiem. Teraz ta liczba to około **260 tysięcy ludzi**.
- Różne badania i statystyki pokazują, że osoby niepełnosprawne nadal nie mają równych szans na uczestnictwo w społeczeństwie.
- Dziś osoby z niepełnosprawnością intelektualną na Litwie nie mają prawie żadnego zawodu ani pracy. Chociaż prawa Litwy i Unii Europejskiej gwarantują prawo do pracy, osoby niepełnosprawne intelektualnie nie mogą korzystać z tego prawa.
- Surowy stereotyp, że osoby niepełnosprawne nie chcą pracować, jest bardziej powszechny i rzadszy

Jednak badania pokazują, że osoby niepełnosprawne chcą pracować i przychodzić do pracy nie mniej niż inni pracownicy.

"Warsztat cukierniczy - dla osób niepełnosprawnych"

Wpływ społeczny projektu:

- Praca zawodowa, praca zawodowa to bardzo ważny warunek wstępny socjalizacji osób niepełnosprawnych. Są dumni z siebie i stają się pełnoprawnymi członkami społeczności.
- Dla osób niepełnosprawnych praca jest bardzo ważnym narzędziem rozwoju osobistego i zawodowego.
- Płace zapewniają niezależność ekonomiczną.
- Po przeanalizowaniu opinii samych niepełnosprawnych na temat przydatności danego miejsca pracy, można stwierdzić, że projekt społecznego biznesu jest bardzo potrzebny i przydatny dla osób niepełnosprawnych, ponieważ może pomóc im stopniowo przejść na wolny rynek pracy i równe szanse, zdobywając więcej doświadczenia zawodowego i konkurując z innymi, aby uzyskać pewność siebie. osoby prywatne.

Foto 39. Po szkoleniu

Działanie 5. Zakup sprzętu do prac budowlanych w zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych oraz urządzeń do badania samochodów w Alytuskim Centrum Kształcenia Zawodowego

5.1. Zakup sprzętu przydatnego do prac budowlanych (Zespół Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku)

Narzędzia ręczne

Lp.	Nazwa	Nazwa handlowa	Liczba sztuk
1	Młotek murarski	DEDRA MŁOTEK MURARSKI 600g TRZON WŁÓKNO SZKLANE	10
2.	Pędzel ławkowiec	ŁAWKOWIEC 190	4
3	Wiadro budowlane	WIADRO BUDOWLANE 16 L	10
4	Paca	PACA GŁADKA 270 SZT. 5	5
5		PACA 380*8/8 NIEROZ SZT 5 PACA 380*6/6 NIEROZ SZT 5 PACA 380*10/10 NIEROZ SZT 5	15
6	Wiertła widiowe do betonu SDS Plus	MAKITA WIERTŁO SDS+ 10x160 szt.1 MAKITA WIERTŁO SDS+ 10x210 szt.1 MAKITA WIERTŁO SDS+ 10x260 szt.1 MAKITA WIERTŁO SDS+ 10x310 szt.1 MAKITA WIERTŁO SDS+ 10x460 szt.1	5
7		MAKITA WIERTŁO SDS+ 12x160 szt.1 MAKITA WIERTŁO SDS+ 12x210 szt.1 MAKITA WIERTŁO SDS+ 12x260 szt.1 MAKITA WIERTŁO SDS+ 10x460 szt.2	5
8	Łata murarska	ŁATA MURARSKA 200 CM	2
9	Poziomnica aluminiowa	POZIOMICA 150C/45ST	4
16	Ubrania robocze, bluza i ogrodniczki +buty robocze	UBRANIE PRO QUEST (170/92-96) M CE, LAHTI 6 KPL UBRANIE PRO QUEST (176/92-96) M CE, LAHTI 5 KPL UBRANIE PRO QUEST (176/100-104) M CE, LAHTI 7 KPL UBRANIE PRO QUEST (188/108-112) M CE, LAHTI 1 KPL UBRANIE PRO QUEST (188/108-112) M CE, LAHTI 1 KPL S3 SRA 41 LAHTI – 2 PARA UBRANIE TRZEWIKI SKÓRA MĘSKIE SI SRC 40 LAHTI – 1 PARA UBRANIE TRZEWIKI SKÓRA MĘSKIE SI SRC 40 LAHTI – 1 PARA UBRANIE TRZEWIKI SKÓRA MĘSKIE SI SRC 42 LAHTI – 1 PARA UBRANIE TRZEWIKI SKÓRA MĘSKIE SI SRC 43 LAHTI – 2 PARY UBRANIE TRZEWIKI SKÓRA MĘSKIE SI SRC 44 LAHTI – 1 PARA UBRANIE TRZEWIKI SKÓRA MĘSKIE SI SRC 45 LAHTI – 1 PARA UBRANIE TRZEWIKI SKÓRA MĘSKIE SI SRC 46 LAHTI – 1 PARA UBRANIE PÓLBUTY OCHRONNE TRZEWIKI SKÓRA CZARNO-	20

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

		CZERW. S3 SRA 42 LAHTI – 2 PARA UBRANIE PÓŁBUTY OCHRONNE TRZEWIKI SKÓRA CZARNO-CZERW. S3 SRA 43 LAHTI – 2 PARA UBRANIE PÓŁBUTY OCHRONNE TRZEWIKI SKÓRA CZARNO-CZERW. S3 SRA 44 LAHTI – 2 PARA UBRANIE PÓŁBUTY OCHRONNE TRZEWIKI SKÓRA CZARNO-CZERW. S3 SRA 39 LAHTI – 1 PARA UBRANIE PÓŁBUTY OCHRONNE TRZEWIKI SKÓRA CZARNO-CZERW. S3 SRA 41 LAHTI – 2 PARA UBRANIE PÓŁBUTY OCHRONNE TRZEWIKI SKÓRA CZARNO-CZERW. S3 SRA 45 LAHTI – 2 PARA UBRANIE PÓŁBUTY OCHRONNE TRZEWIKI SKÓRA CZARNO-CZERW. S3 SRA 46 LAHTI – 1 PARA	
10	Rękawice powlekane lateksem zwiększającym odporność na rozdarcia	RĘKOAWICE ROBOCZE RTLA TOP 1 (czerwono-czarne) Roz 10/12/12	6
11	Gogle ochronne przeciwdopryskowe	GOGLE PRZECIWODPRYSK.CEPROFI	20
12	Łopata	ŁOPATA PIASKOWA Nr 2 opr. T I-900 cm JL 201 PAWŁOWSKI	4
13	Szpadel	SZPADEL WZMACNIANY T JS1107 PAWŁOWSKI	8
14	Taśma malarska	TAŚMA MALARSKA ODPORNA NA UV	2
15	Piła płatnica	PIŁA PŁATNICA	1
16	Kielnie murarskie	KIELNIA MURARSKA 200*185 13A102 0075 - Sztuk 1 KIELNIA SZTUKAT 100 mm KU0904 0073 Sztuk 3 KIELNIA MURARSKA 200*185 13A102 0075 - Sztuk 1 KIELNIA SZTUKAT 8 cm 55X160X24737 Sztuk 4	9
RAZEM			130

Wypożyczenie

Lp.	Nazwa	Nazwa handlowa	Liczba sztuk
1	Mieszarka	GRAPHITE MIESZARKA ELEKTRYCZNA 1200 W UCHWYT M14	1
2	SDS Plus młotowiertarka 3-FUNKCJE 800W	MŁOTOWIERTARKA 830 W	1
3	Rusztowanie składane - KOMPLET	Rusztowanie warszawskie 2 poprzeczki 1670 mm x 875 mm Czerwone /000862 12 sztuk Podest do rusztowania warszawskiego 3 szt. Koło metal –guma d=200 mm BOLEC 28 HAM ZABI fi 28 SZEROKA GUMA 2 szt.	1
4	Drabina	DRABINA ALU . 3-ELEM3X	1
5	Betoniarka COMPACT-130 0,55 kW	Betoniarka Mix 130 A +	1
6	Taczka	TACZKA BUDOWLANA LKP 80L/2104	1
7	Przedłużacz	E PRZEDŁUŻACZ BĘBN. 4 GN Z ZAB TERM 25 M 2X1.5 OW	2
8	Wiertarka udarowa	STALCO KOMBIMŁOTEK KHE 3251	1
Razem			9

5.2. Zakup materiałów budowlanych do wykonania izolacji cieplnej budynku małej Sali gimnastycznej (szkolnej siłowni)

Zostały zakupione następujące materiały, które członkowie symulacyjnych spółdzielni uczniowskich zużyli do wykonania izolacji cieplnej budynku siłowni.

Lp.	Nazwa	j.m.	ilość
1	Blacha stalowa powlekana płaska grub. 0,5 mm	szt.	1
2	Kątownik aluminiowy ochronny	szt.	75
3	El. Prefabrykowane. z blachy stalowej powlekanej (rury spustowe)	m	2
4	Masa uszczelniająca Izolbet	kg	60
5	Środek gruntujący Fastgrunt	l	5
6	Środek do czyszczenia elewacji Atlas Szop	l	23
7	Zaprawa klejowa sucha do płyt styropianowych Atlas	kg	425
8	Zaprawa klejowa i szpachlowa do siatki	kg	2000
9	Płyty styropianowe. EPS 80-036 gr.15cm styropian fundament	m ³	5.28
10	Płyta polistyrenu ekstrudowanego xps Styropian Izolbet grafit gr. 15 cm	m ³	21,6
11	Piasek do zapraw (kruszywo drobne 0-2 płukane)	tona	13
12	Żwir do betonów zwykłych wielofrakcyjny (kruszywo drobne 2-8 płukane)	tona	6,85
13	Cement portlandzki zwykły bez dodatków 35	t	1.8
14	Cement portlandzki z dodatkami 25	t	0.30
15	Ciasto wapienne (wapno gaszone) w opakowaniu.	kg	275
16	Preparat gruntujący pod tynk	kg	60
17	Deski iglaste obrzynane gr. 25 mm kl.III	m ³	0.06
18	Siatka z włókna szklanego	m ²	275
19	Dyble plastikowe	szt.	800
20	Deski iglaste obrzynane gr. 25 mm kl.III	m ³	0,06
21	Klej do styropianu	Szt.	5
22	Kratka wentylacyjna	Szt.	2
23	Styropian do wytworzenia ozdobnych naroży elewacji – tzw. boni	m ³	0,6
24	Farba emulsyjna do dekoracyjnego malowania elewacji budynków.	Szt	1
25	Farba do malowania fasad	Szt.	2
26	Kostka brukowa do wykonania opaski	m ²	10,8
27	Tynk zewnętrzny elewacyjny silikatowo –silikonowy	kg	450

Foto 40. „Osobowy” transport materiałów do termomodernizacji z magazynu na plac budowy

Działanie 5.3. Zakup sprzętu do testowania silników (Alytuskie Centrum Kształcenia Zawodowego)

Alytuskie Centrum Kształcenia Zawodowego zakupiło system do diagnozowania samochodów.

Moduł FSA 740

Kompletny system diagnostyczny

Jest to kompletny system na wózku, z modulem pomiarowym i komputerem PC, monitorem, pilotem zdalnego sterowania i drukarką

Cechy systemu (według producenta)

Wszechstronna diagnostyka

Zaawansowany oscyloskop

Software z czynnościami kontrolnymi oraz testami komponentów do badania elektrycznych i elektronicznych podzespołów pojazdu

Pilotowane w menu procedury konkretnych badań diagnostycznych

Oszczędzające czas badania komponentów w stanie zamontowanym

Symulacja sygnałów do sprawdzania czujników w stanie zamontowanym

Test sieci informatycznych w pojeździe (np. magistral CAN)

Wgrywanie i zapisywanie przebiegów porównawczych

Możliwość rozbudowy dzięki koncepcji modułowej

Wygodna obserwacja danych rzeczywistych dzięki testerowi KTS

Opcja testowania pojazdów elektrycznych i hybrydowych w połączeniu z FSA 050

Możliwość rozszerzenia o moduły analizy spalin do pojazdów z silnikami benzynowymi i wysokoprężnymi

Foto 41. Zakupiony system do diagnozowania samochodów

Działanie 6. Informacja i promocja projektu

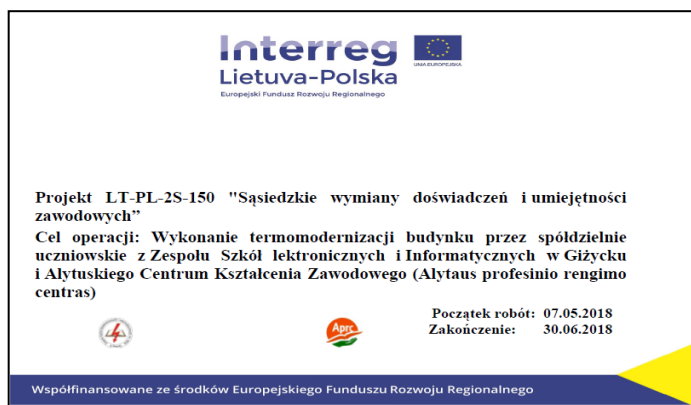
W ramach informacji i promocji projektu wykonano następujące czynności:

1. Opublikowane dwa artykuły, jeden w lokalnej gazecie w Giżycku i jeden w lokalnej gazecie w Alytus informujące o projekcie.

Rys 8. Nagłówek z artykułu z Gazety Giżyckiej -

2. **Opracowano niniejszy Newsletter**, który formie cyfrowej zostanie przesłany do 100 szkół zawodowych położonych na obszarze działania Programu INTERREG V-A Litwa Polska, w tym do 50 w wersji językowej polskiej szkół po stronie polskiej oraz do 50 w języku litewskim do 50 szkół po stronie litewskiej. „Papierowe” kopie biuletynu będą służyć do pracy wewnętrznej beneficjentów.
3. Wykonano pamiątkowe **tablice i naklejki**. W szkole Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych jedna tablica pamiątkowa zostanie przymocowana do ściany budynku ocieplonego przez uczniów. Druga tablica pamiątkowa została zamocowana obok wejścia do pomieszczenia, w którym są przechowywane urządzenia i narzędzia.

Rys 9. Wzór naklejki umieszczona na zakupionym sprzęcie i tablica pamiątkowa zamocowana na budynku poddanym termomodernizacji przez spółdzielnię uczniowskie

4. W budynkach beneficjentów w dwóch lokalizacjach oraz w/na siedzibach biur projektowych wewnątrz budynków umieszczono plakaty zaprojektowane i wykonane przez beneficjentów.

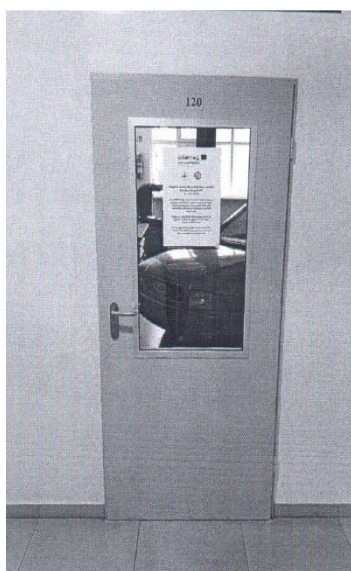

Foto 42. Plakat umieszczony na drzwiach pokoju biura projektu w Alytuskim Centrum Kształcenia Zawodowego

Promocja projektu była prowadzona przez beneficjentów również na stronach internetowych

<https://zseii.edu.pl/projekty-unijne/>

<http://www.aprc.lt/node/28>

Działanie 7. Zarządzanie projektem

Realizacją projektu zarządzał Zespół Projektowy. Najistotniejsze decyzje zapadały na posiedzeniach tej grupy osób organizowanych na przemian w Giżycku i Alytus. Ogółem odbyły się cztery takie zebrania. Bieżąca łączność między beneficjentami była realizowana przez Jolantę Miliauskę i Kazimierza Ambroziaka z wykorzystaniem łączności elektronicznej.

Skład Zespołu Projektowego:

- 1) Zubras Vytautas - APRC
- 2) Miliauskė Jolanta - APRC
- 3) Vanda Ivoškienė - APRC
- 4) Kondratowicz Henryk - ZSEil
- 5) Janowski Jerzy - ZSEil
- 6) Ambroziak Kazimierz - ZSEil

Foto 43: Jedno z posiedzeń Zespołu Projektowego

Zatwierdzony budżet projektu

Całkowity wartość					49 170,20	Euro
	Nazwa działania	J.m.	ilość	Koszt jednostkowy	Koszt całkowity	Beneficjent
1.1.	Koszty personelu, biurowe i administracyjne w Alytus	ryczałt	1	3 115,20	3 115,20	APRC
1.2.	Koszty osobowe, biurowe i administracyjne w Giżycku	ryczałt	1	3 207,00	3 207,00	ZSEil
3. Podróż i zakwaterowanie					158,00	
3.1	Transport członków zespołu wdrożeniowego z Giżycka do Alytusa	km	800	0,11	88,00	ZSEil
3.2.	Transport członków zespołu wdrożeniowego z Alytusa do Giżycka	ryczałt	2	35	70,00	APRC
4. Koszty zewnętrznych ekspertów i usług					27 290,00	
4.1	Koszt transportu grupy z APRC do Giżycka	Km	400	1	400,00	APRC
4.2	Wyżywienie grupy z Alytus w Giżycku	Osoba	22	30	660,00	ZSEil
4.3	Koszt transportu grupy z APRC do Giżycka	Km	800	1	800,00	APRC
4.4	Zakwaterowanie i wyżywienie grupy z Alytus	Osoba/dzień	143	30	4 290,00	ZSEil
4.5	Koszt transportu z Giżycka do Alytus (	km	800	1	800,00	ZSEil
4.6	Zakwaterowanie i wyżywienie grupy z Giżycka w Alytus	osoba	143	30	4 290,00	APRC
4.7	Koszt transportu grupy z Giżycka do Olity	km	400	1	400,00	ZSEil
4.8	Catering grupy z Giżycka w Alytus	Usługa	1	600	600,00	APRC
4.9	Organizacja imprezy turystycznej w Giżycku	Komplet	1	5822	5 822,00	ZSEil
4.10	Organizacja imprezy turystycznej w Alytus	Komplet	1	5768	5 768,00	APRC
4.11	Publikacja artykułu prasowego w Alytus	Szt.	1	500	500,00	APRC

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

4.12	Publikacja artykułu prasowego w Giżycku	Szt.	1	500	500,00	ZSEII
4.13	Tłumaczenie biuletynu z języka polskiego na język litewski	Szt.	1	500	500,00	APRC
4.14	Koszt usługi inspektora nadzoru inwestorskiego	usługa	1	540	540,00	ZSEII
4.15	Koszt usługi kierownika budowy	usługa	1	540	540,00	ZSEII
4.16	Koszt usługi audytora projektu w Alytus	usługa	1	540	540,00	APRC
4.17	Wykonanie tabliczki pamiątkowej dotyczącej współfinansowania przez UE izolacji cieplnej	Szt.	1	50	50,00	ZSEII
4.18	Wykonanie naklejek informujących o finansowaniu przez UE zakupu sprzętu.	szt.	5	10	50,00	ZSEII
4.19	Wykonanie naklejek informujących o finansowaniu przez UE zakupu sprzętu	Szt.	1	10	10,00	APRC
4.20	Wykonanie tabliczki pamiątkowej dotyczącej współfinansowania przez UE sprzętu użytecznego do prac budowlanych	Szt.	1	50	50,00	ZSEII
4.21	<i>Catering członków zespołu wdrożeniowego z Giżycka w Alytus</i>	Osoba	3	30	90,00	ZSEII
4.22	<i>Catering osób Zespołu Projektowego z Alytus w Giżycku</i>	Osoba	3	30	90,00	APRC
5. Wydatki na sprzęt					14 700,00	
5.1	Zakup sprzętu przydatnego do prac budowlanych	Szt.	1	2500	2 500,00	ZSEII
5.2	Zakup materiałów do ocieplenia	Szt.	1	5000	5 000,00	ZSEII
5.3	Zakup sprzętu do testowania silników.	Szt.	1	7200	7 200,00	APRC
6. Infrastruktura i roboty budowlane				0,00	0,00	
7. Koszty przygotowania					700,00	
7.1.	Koszty delegacji i tłumaczenia	lump sum	1	700	700,00	ZSEII

Rezultaty i produkty projektu

Rezultaty

Działania projektu sprzyjały kształtowaniu i pobudzaniu cech przedsiębiorczych prowadzących do tworzenia nowych przedsiębiorstw. Zwiększyły wiedzę, umiejętności i doświadczenie zawodowe uczniów. Miały pozytywny wpływ na wyposażanie uczniów w umiejętności najbardziej cenione przez pracodawców. Powodowały usuwanie subiektywnych obaw młodych ludzi przed wejściem do nowego środowiska korporacyjnego, co jest jedną z przyczyn zjawiska NEET. Wpływają bezpośrednio i pośrednio na zmniejszenie bezrobocia

Projekt jest kontynuacją współpracy rozpoczętej w 2006 r. między szkołą zawodową Powiatu Giżyckiego Zespołem Szkół Elektronicznych i Informatycznych a profesjonalną szkołą litewską w Alytusie Centrum Kształcenia Zawodowego (lt. Alytaus profesinio rengimo centras)

Produkty

Szczegółowy wskaźnik produktu	Jednostka miary	Wartość wskaźnika	Opis produktów osiągniętych przez beneficjentów
2.2.O.1. Liczba uczestników wspólnych lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia i wspólnych szkoleń	Osoba	Razem: 79 LB- 37 (15+20), B2- 42 (22+20),	Liczba uczniów i nauczycieli pracujących w uczniowskich firmach symulacyjnych (usługi budowlane, naprawa samochodów i organizacja turystycznego: LB = 15; B2 = 22 oraz liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w szkoleniu na temat rozwoju przedsiębiorczości uczniów (LB = 20; B2 = 20). Razem jest 37 uczniów i 44 nauczycieli
2.2.O.2. Liczba uczestników inicjatyw w zakresie mobilności transgranicznej	Osoba	Razem 23 LB 12 B2 11	Takimi uczestnikami byli uczniowie i nauczyciele, którzy wyjeżdżali, aby świadczyć usługi w kraju partnerskim. Z APRC do Giżycka pojechało 10 uczniów pod opieką 1 nauczyciela. Powiat Giżycko opuściło 10 uczniów i 2 nauczycieli. Razem ta grupa składała się z 23 osób
Liczba osób uczestniczących we wspólnych szkoleniach lub wymianie personelu	Osoba	Razem 40 LB -20 B2 -20	Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w szkoleniu na temat rozwoju przedsiębiorczości uczniów podczas nauki w szkole (20 nauczycieli z Giżycka i 20 nauczycieli z APRC).
Liczba instytucji zaangażowanych we współpracę transgraniczną	Liczba instytucji	Razem 2 LB -1 B2 -1	We współpracę transgraniczną były zaangażowane: Zespół Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku (Polska) i Alytuskie Centrum Kształcenia Zawodowego (Litwa)
Liczba zorganizowanych wydarzeń rozwijających współpracę transgraniczną przez symulacyjne firmy uczniowskie	Liczba wydarzeń	Razem 4 LB -2 B2 -2	Zostały zorganizowane następujące wydarzenia: 1) Termomodernizacja małej Sali gimnastycznej w Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku. 2) Organizacja wydarzenia turystycznego w rejonie Giżycka. 3) Praca w warsztacie samochodowym w Alytusie. 4) Organizacja wydarzenia turystycznego w rejonie Alytus
Liczba zakupionego sprzętu i narzędzi do kształcenia uczniów przygotowujących się do pracy w przedsiębiorstwach	sztuk	Total 139 LB -138 B2 -1	Zespół Szkół Elektronicznych i Informatycznych zakupił 9 sztuk sprzętu i 129 sztuk narzędzi przydatnych do prac budowlanych, Alytuskie Centrum Kształcenia Zawodowego zakupiło sprzęt potrzebny do naprawy samochodów
Raport z ewaluacji projektu	sztuka	Razem 1 LB- 1	W raporcie została przedstawiona ocena skuteczności projektu na podstawie opinii uczestników
Liczba uczestników imprez turystycznych organizowanych przez uczniowskie firmy symulacyjnych	Osoba	Razem 63 LB -33 B2 -30	Liczba uczniów Zespołu Szkół Elektronicznych i Informatycznych i Alytuskiego Centrum Kształcenia Zawodowego biorących udział w imprezach turystycznych organizowanych przez uczniowskie firmy symulacyjne (liczeni są inni uczniowie niż członkowie firm symulacyjnych)

Oczekiwany wpływ projektu

Wykonane działania w projekcie wykazały, iż metoda rozwoju cech przedsiębiorczych uczniów poprzez funkcjonowanie firm uczniowskich, zarówno w formie spółdzielni uczniowskiej (Polska) jak również edukacyjnych firm uczniowskich MMB (lit. mokomųjų mokinių bendroves) na Litwie jest możliwa i bardzo potrzebna.

W Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych w Giżycku była to pierwsza w historii tej szkoły taka forma działalności. W Ałtuskim Centrum Kształcenia Zawodowego takie działania były i są aktualnie podejmowane, niemniej ich zakres nie odpowiada potencjałowi tej organizacji (ponad 1000 uczniów i 100 nauczycieli).

W szkole litewskiej celowe byłoby rozszerzenie liczby i zakresu działania MMB. Znając energię i determinację jej dyrektora, można mieć nadzieję na realizację tego celu.

W giżyckiej szkole, bardzo pożądanym efektem projektu, byłoby przekształcenie symulacyjnej w rzeczywistą spółdzielnię uczniowską i realizacja nakreślonych przez nią planów: drobne prace budowlane przy szkole oraz organizacja wycieczek uczniowskich. Również inne szkoły średnie powiatu giżyckiego mogłyby by podjąć inicjatywę tworzenia takich organizacji. Z dużą pewnością, można stwierdzić, iż mogą liczyć na poparcie władz samorządowych. Można mieć nadzieję, iż ogólnopolski konflikt między nauczycielami a władzami państwowymi na tle wysokości wynagrodzeń oraz problemy organizacyjne spowodowane koniecznością zapewnienia nauki, od nowego roku dla dwóch roczników młodzieży nie przeszkodzą w realizacji tych działań.

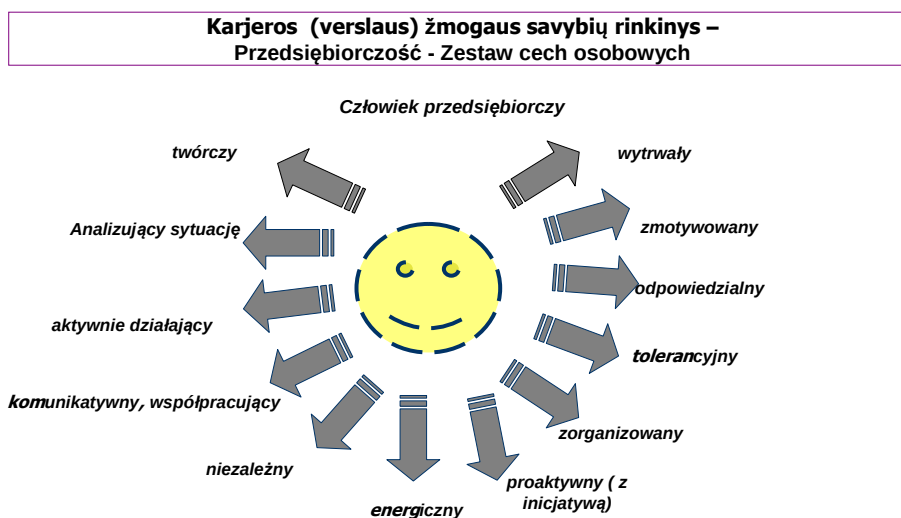
Również inne szkoły położone na obszarze mogą podjąć tą inicjatywę. Dlatego właśnie niniejszy Newsletter trafi do 100 szkół (50 PL +50 LT) na położonych obszarze objętym działaniem Programu INTERREG V-A Litwa Polska.

Poza tworzeniem warunków do działania firm uczniowskich i motywowanie uczniów do działania w tych organizacjach, bardzo istotne jest rozwijanie cech przedsiębiorczych uczniów – kształcenie/wychowanie do przedsiębiorczości w nauczaniu we wszystkich przedmiotach i w każdej formie działalności szkoły. Wskazał na to w swoim wystąpieniu koordynator projektu, analizując postawy podczas nauki w szkole swoich wychowanków – aktualnych przedsiębiorców. Każdy z nich, podczas nauki w szkole średniej charakteryzował się aktywnością, w samorządzie szkolnym, harcerstwie, w sporcie, w turystyce. Wszyscy z nich byli również dobrymi uczniami. Ówczesna szkoła (lata 80 dziesiąte) potrafiła zapewnić im do tego właściwe warunki, mimo że nie mówiono wtedy o przedsiębiorczości. Jest możliwe zapewnienie takich warunków również obecnie.

Warto w tym miejscu przytoczyć twierdzenie z wystąpień z konferencji nauczycielskiej, że zadaniem szkoły nie jest „produkcja” przedsiębiorców, ale pomoc uczniom w rozwoju cech osobowych, przydatnych do stania się przedsiębiorcą i odnoszenia sukcesów/powodzenia w tej dziedzinie.

W wystąpieniu Pani **Birutė Kundrotienė**, ale również i w innych referatach nauczycieli, można znaleźć sposoby, w jaki sposób szkoła i nauczyciele mogą pomóc uczniom rozwijać te cechy.

Można się spodziewać, iż nauczyciele obecni na tym spotkaniu zmodyfikują stosowane metody uczenia i wychowania, a kierownictwo partnerskich szkół – formy działania i system motywacyjny stosowany wobec nauczycieli, by ich do tego zachęcać.

Rys. 10. Cechy człowieka przedsiębiorczego

Realizacja projektu utrwaliła istniejącą współpracę między instytucjami edukacyjnymi Powiatu Giżyckiego Zespołem Szkół Elektronicznych i Informatycznych i Powiatowym Zespołem Obsługi Szkół i Placówek Oświatowych a Ałtuskim Centrum Kształcenia Zawodowego. Współpraca to dotyczy między innymi: organizacji praktyk zawodowych uczniów w ramach projektów i poza projektami, organizacji różnego rodzaju wydarzeń np. zawodów sportowych z okazji istotnych wydarzeń w dziejach Polski i Litwy, organizacji wycieczek turystycznych oraz podejmowania nowych wyzwań w ramach projektów dofinansowanych z funduszy unijnych w ramach Programu Interreg V-A Litwa Polska oraz Erasmus.

Działania w ramach projektu wzbogaciły bazę szkoleniową obu szkół. W Zespole Szkół Elektronicznych i Informatycznych wykonanie ocieplenia budynku umożliwiło dopuszczenie wykonanej uprzednio szkolnej siłowni do użytkowania, będzie to bardzo potrzebna uzupełniająca baza do wychowania fizycznego. System diagnostyczny zakupiony przez Ałtuskie Centrum Kształcenia Zawodowego będzie służył do kształcenia specjalistów diagnostów samochodowych uczniów tej szkoły, a okazjnie również uczniów partnerskiej szkoły w Giżycku.

W ramach projektu nastąpiło udzielenie szczególnej pomocy w rozwoju uczniom i nauczycielom biorącym w nim udział. Otrzymali szansę na organizowanie działań dla swoich rówieśników z innego kraju. Są oni w znacznym stopniu przygotowani do podejmowania podobnych zadań w kolejnych działaniach. Znaczna grupa młodzieży i nauczycieli mogła zapoznać się walorami turystycznymi sąsiedniego jak również formami działalności gospodarczej wykorzystującymi walory przyrodnicze i dziedzictwo historyczne. Udział młodzieży i nauczycieli w projekcie wpłynął pozytywnie na rozwój ich cech osobowości przydatnej przedsiębiorcy: umiejętności współpracy, optymizmu, ambicji, determinacji, pozytywnego myślenia i pewności siebie. Co najmniej 10% z uczestniczącej w działaniach projektu młodzieży, nich stanie się przedsiębiorcami wybierając obszar działalności pokrywający się z obszarem Programu Litwa Polska. Inni będą lepiej przygotowani do pracy w przedsiębiorstwach transgranicznych jako pracownicy. Są to dwa aspekty prowadzące do poprawy dobrobytu w obszarze Programu w skali odpowiadającej zakresowi projektu.

Program Współpracy Interreg V-A Litwa – Polska

Oceniając oddziaływanie projektu nie sposób pominąć jego wpływu na istniejące przedsiębiorstwa biorące udział w projekcie jako wykonawcy. Dotyczy to w szczególności hoteli w Giżycku i Alytus, które dwukrotnie stały się przedsiębiorstwami transgranicznymi, doskonaląc techniki/metody przydatne przy obsłudze gości z Litwy lub Polski oraz firmy transportowej z Polski obsługującej partnera litewskiego, swobodnie poruszającego się po terenie Litwy.

Projekt jest również kolejną, kilkuletnią (od dnia podjęcia inicjatywy o przystąpieniu do projektu do zakończenia okresu jego trwałości czyli ok. 8 lat) lekcją wspólnej, transgranicznej pracy osób pracujących w Zespole Projektowym.

Dziękujemy za przeczytanie

Zespół Projektowy

